

บทที่ 2

แนวคิดหลักการและทฤษฎีในการควบคุมจัดการ เพื่อให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ

สัตว์เป็นทรัพย์สินที่มีชีวิต สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้โดยอิสระ มนุษย์เราสามารถที่จะสอน หรือควบคุมดูแลสัตว์ให้อยู่ภายใต้การควบคุมได้ แต่เนื่องจากสัตว์เป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถที่จะสละการครอบครองเมื่อใดก็ได้เป็นสิทธิของเจ้าของทรัพย์สิน ดังกล่าวนั้น ดังนั้น เมื่อเจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ทำการสละการครอบครองในสัตว์เลี้ยงของตน โดยนำไปปล่อยในที่สาธารณะหรือวัด อันเป็นการปลักความรับผิดชอบที่มีต่อสัตว์เลี้ยงของตนให้ตกเป็นภาระของสังคม เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสัญชาตญาณที่ไม่เหมือนมนุษย์ ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ดังนั้นสัตว์ก็อาจจะก่อความเสียหายให้กับทรัพย์สินหรือชีวิตของผู้อื่นได้ โดยที่เจตนาหรือไม่ก็ตาม และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็จะต้องมีผู้รับผิดชอบในความเสียหายนั้น โดยหลักกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบอันเกิดขึ้นจากสัตว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ได้ระบุไว้ให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาแทนเจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบ แต่กฎหมายมิได้กล่าวถึงในส่วนของความเสียหายที่เกิดจากสัตว์เลี้ยงที่ถูกปล่อยให้เป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของหรือสัตว์เร่ร่อน ดังนั้น ผู้เสียหายจึงไม่สามารถที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหายกรณีดังกล่าวได้ตามหลักกฎหมายความรับผิดชอบอันเกิดจากสัตว์ ความเสียหายจึงตกเป็นบาปเคราะห์ของตัวผู้เสียหายนั่นเอง แต่การกระทำของเจ้าของสัตว์เลี้ยงนั้น เป็นต้นเหตุของการทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย โดยอาจจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดในหลักทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ในฐานะที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงประมาทเลินเล่อในการนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อย โดยที่ทราบวาสัตว์เลี้ยงดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้กับผู้อื่นได้ เนื่องจากสัตว์สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ด้วยตนเอง แต่การพิสูจน์ในกฎหมายละเมิดหลักทั่วไปนั้น ภาระการพิสูจน์จะตกอยู่กับผู้เสียหายซึ่งจะตกเป็นภาระให้กับผู้เสียหายในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายอันจะต่างกับการใช้หลักความรับผิดชอบอันเกิดจากสัตว์โดยตรง ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาหามาตรการมาควบคุมจัดการให้เจ้าของสัตว์ไม่ละทิ้งสัตว์เลี้ยงของตนโดยกำหนดกฎหมายและรูปแบบให้ชัดเจนเพื่อป้องกันมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ โดยศึกษาจากทฤษฎีกฎหมายคือ หลักหรือข้อคิดเห็นในทางกฎหมายซึ่งนักนิติศาสตร์ ได้คิดค้นขึ้นและเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย

ประการหนึ่ง¹ การศึกษาทฤษฎีกฎหมายจะทำให้นักกฎหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเกิดแนวความคิดแตกฉานที่จะพัฒนาหลักกฎหมายเมื่อต้องปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวกับการต้องรับผิดชอบในคดีสิ่งแวดล้อม และหลักการความผูกพันระหว่างเจ้าของสัตว์เลี้ยงกับสัตว์เลี้ยงซึ่งมีมากกว่าการเป็นเจ้าของทรัพย์สินชนิดหนึ่งเท่านั้น โดยจะกล่าวดังต่อไปนี้

2.1 หลักการแนวคิดในทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยอำนาจอธิปไตยและสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน²

จากการศึกษาประวัติศาสตร์สากลเกี่ยวกับแนวความคิดในการคุ้มครองกรรมสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล พบว่า ก่อนศตวรรษที่ 18-19 กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นของกษัตริย์เอกชนมีเพียงสิทธิครอบครองและสิทธิใช้สอยเท่านั้น จึงมิได้มีหลักประกันเพราะอาจถูกยึด ตามอำเภอใจได้ แต่เมื่อถึงศตวรรษที่ 18-19 เนื่องจากอิทธิพลของแนวความคิดปัจเจกชนนิยมกับสิทธิเสรีนิยม จึงมีความเห็นกันว่า กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพอื่นๆ หาใช่เกิดขึ้นเพราะกฎหมายกำหนดให้เป็นเช่นนั้นไม่ เจ้าของกรรมสิทธิในทรัพย์สินจึงสามารถใช้สอยทรัพย์สินซึ่งถือได้ว่าเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่รัฐหรือเอกชนจะละเมิดมิได้ เจ้าของทรัพย์สินจึงอาจใช้สอยทรัพย์สินนั้นหรือสละทิ้งไปเสียได้ตามอำเภอใจ กฎหมายของรัฐไม่อาจก้าวท้าวได้ ยิ่งกว่านั้นการให้การคุ้มครองทรัพย์สินเอกชนยังถือเป็นหน้าที่ของรัฐและรัฐบาลอีกด้วย ความคิดเช่นนี้เป็นที่แพร่หลายภายหลังการปฏิวัติในฝรั่งเศส เช่น ปญญาแห่งสิทธิมนุษยชน มาตรา 2 ก็กล่าวอย่างแจ่มชัดว่า “กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์” และมาตรา 17 ก็กำหนดว่า “การละเมิดกรรมสิทธิ์จะกระทำมิได้เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะตามที่กำหนดในกฎหมาย และได้ชดเชยค่าทำขวัญตามสมควรเสียก่อนแล้ว” ความคิดเช่นนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปตลอดมาจนสิ้นศตวรรษที่ 19 แต่ความคิดเช่นนี้ก็ปรากฏในภายหลังว่ามักจะเกิดผลเสียแก่สาธารณ ประโยชน์และมักจะเป็นโอกาสอันง่ายที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำสูงชันอย่างมาอันเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินซึ่งเป็นหัวใจแห่งความมั่งคั่ง เมื่อที่ดินตกอยู่ในมือของคนจำนวนน้อยเพื่อแสวงหาประโยชน์อันไม่สมควรก็มักจะกระทบกระเทือนต่อการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชนทั่วไปและเป็นสาเหตุสำคัญที่สร้างความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ความคิดเช่นนี้จึงไม่เป็นที่ยอมรับของรัฐธรรมนูญนานาประเทศในปัจจุบัน

¹ วิชา มหาคุณ. (2517, กันยายน). “ทฤษฎีกฎหมาย.” *วารสารกฎหมาย*, 1. หน้า 70.

² บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). *สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่*. หน้า 47.

รัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 20 ได้ยอมรับแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่า กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไม่เพียงแต่เป็นสิทธิชนิดหนึ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นหน้าที่ชนิดหนึ่งด้วย แนวความคิดเช่นนี้เกิดขึ้นตามความเห็นของนักปราชญ์ฝรั่งเศสท่านหนึ่งชื่อว่า Leon Duguit ซึ่งปฏิเสธกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติชนิดหนึ่งของมนุษย์ แต่เห็นว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะต้องมีอยู่เนื่องจากหน้าที่ตามสังคม (Social Function) เจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะใช้สอยเพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้นหาได้ไม่ แต่ต้องปฏิบัติตามภาระที่มีต่อสังคมด้วย ดังนั้นเจ้าของต้องใช้สอยทรัพย์สินนั้น ถ้าไม่ใช้สอยและเสียประโยชน์แก่สาธารณะแล้ว รัฐบาลก็อาจแทรกแซงได้ภายใต้ความเห็นเช่นนี้ ทรัพย์สินส่วนบุคคลจะต้องเป็นประโยชน์แก่สังคมด้วยจึงจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย

ความคิดเช่นนี้เห็นได้ว่าชอบด้วยความเป็นธรรมยิ่งกว่าความคิดที่ว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์และในทางปฏิบัติก็เหมาะสมแก่กาลสมัยด้วย ดังนั้น รัฐธรรมนูญไวมาร์ (ค.ศ. 1919) มาตรา 153 วรรค 4 จึงบัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ย่อมหมายความว่าหน้าที่เสมอไปด้วยการใช้สิทธิในกรรมสิทธิ์ก็ต้องคำนึงถึงสาธารณประโยชน์ด้วย” บทบัญญัติเช่นนี้เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศจำนวนมาก ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในจำนวนไม่น้อย ดังนี้

รัฐธรรมนูญของประเทศเกาหลีใต้ ฉบับ ค.ศ. 1948³

มาตรา 23 (ทรัพย์สิน สวัสดิการ การเวนคืน)

1) สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดสิทธิดังกล่าวย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2) การใช้สิทธิในทรัพย์สินจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ

3) การเวนคืน การใช้ หรือการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลจากความจำเป็นของสาธารณะและการชดเชยค่าทดแทนเพื่อการนั้นต้องเป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวจะต้องมีการจ่ายค่าทดแทน

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเยอรมัน ฉบับ ค.ศ. 1961⁴ ทรัพย์สินและสิทธิในการสืบทอดย่อมได้รับการรับรอง

³ Article 23 Property, (Public Welfare, Expropriation)

(1) The right to property of all citizens is guaranteed. Its contents and limitation are determined by law.

(2) The exercise of property rights shall conform to the public welfare.

(3) Expropriation, use, or restriction of private property from public necessity and compensation must therefore be governed by law. However, in such a case, just compensation must be paid.

⁴ Article 14 (Property, right of inheritance, taking of property).

- 1) ทรัพย์สินก่อให้เกิดหน้าที่ การใช้ทรัพย์สินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ
- 2) การนำเอาทรัพย์สินของบุคคลมาใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและมีค่าทดแทนซึ่งต้องกำหนดตามความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ได้เสียของบุคคล ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับค่าทดแทน สามารถร้อง ต่อศาลเพื่อให้มีการกำหนดราคาตามที่สมควรได้

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

มาตรา 48 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.1.1 สิทธิในการเลี้ยงสัตว์ตามรัฐธรรมนูญ

แนวคิดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์นี้มีกำเนิดหรือที่มาจากแนวคิดในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Right) ซึ่งเป็นแนวคิดในทางการเมือง หรือปรัชญาทางการเมือง ของชาวตะวันตก สารสำคัญของแนวคิดในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย สิทธิดังกล่าวได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน และความเสมอภาคซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และใครผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ ถ้าหากเกิดการล่วงละเมิดอาจจะก่อให้เกิดอันตราย หรือกระทบกระเทือนเสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ได้ความมุ่งหมายที่แท้จริงของนักปรัชญา หรือนักคิดในทางการเมืองที่เสนอแนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติขึ้นมา เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ หรือผู้มีอำนาจปกครองรัฐ กล่าวคือ นักคิดในทางการเมืองเห็นว่า มีการขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลาระหว่างผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐ ซึ่งได้แก่ ประชาชนพลเมืองทั้งหลายกับผู้ใช้อำนาจปกครองของรัฐ ผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐพยายามดิ้นรนที่จะมีสิทธิเสรีภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะมีได้ แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ใช้อำนาจปกครองของรัฐก็มีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจอย่างเต็มที่เสมอ

(1) Property and the right of inheritance are guaranteed. Their content and limits are determined by statute.

(2) Properties impose duties. Its use should also serve the public weal.

(3) The taking of property is only permissible in the public weal. It may be imposed only by or pursuant to a statute regulating the nature and extent of compensation. Such compensation has to be determined by establishing an equitable balance between the public interest and the interests of those affected. Regarding disputes about the amount of compensation, recourse to the court of ordinary jurisdiction is available.

มีผู้กล่าวว่า รัฐ หรือผู้ใช้อำนาจอปกครองของรัฐนั้น เปรียบเสมือนหนึ่งเป็นสิ่งชั่วช้า เลวทราม ที่มนุษย์จำเป็นต้องมีไว้ เพื่อการที่มนุษย์จะได้มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโดยสันติสุข ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดอำนาจของรัฐบาล หรือของผู้ใช้อำนาจอปกครองของรัฐ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะรัฐนั้นเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว และเป็นปศุสัตว์ที่ผู้ใช้อำนาจรัฐ มักจะใช้อำนาจเกินขอบเขตอยู่เสมอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น นักคิดในทางการเมืองจึงคิดค้นหา วิธีการที่จะจำกัดอำนาจของรัฐหรือของผู้ใช้อำนาจอปกครองรัฐ โดยกล่าวอ้างถึงสิทธิตามธรรมชาติว่า เป็นสิทธิที่มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด รัฐ หรือผู้ปกครองรัฐจะล่วงละเมิดมิได้ ซึ่งต่อมาแนวความคิด ในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าว ได้มีการอธิบายขยายความจนกลายเป็นสิทธิในการจำกัดอำนาจรัฐ อาศัยแนวความคิดที่ว่าด้วยสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญว่ามนุษย์เราเกิดมาต่างก็มีสิทธิติด ตัวบางประการที่รัฐ หรือผู้ใช้อำนาจอปกครองของรัฐ ไม่อาจล่วงละเมิดได้ ดังนั้นจึงอาจที่จะเปรียบได้ ว่าระหว่างผู้ใช้อำนาจอปกครองของรัฐ กับผู้อยู่ใต้อำนาจอปกครองของรัฐ ซึ่งได้แก่ ประชาชน พลเมือง มีอาณาเขตหนึ่งที่ห้ามมิให้ผู้ใช้อำนาจอปกครองรัฐล่วงล้ำเข้าไปใช้อำนาจรัฐได้ เมื่อผู้ใช้อำนาจอปกครองของรัฐมีพันธกรณีที่จะต้องงดเว้นไม่ใช้อำนาจรัฐ จึงเท่ากับประชาชนพลเมืองของรัฐมีสิทธิในการจำกัดอำนาจนั้น

สิทธิในการจำกัดอำนาจของรัฐนี้ เดิมได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สินและความเสมอภาค ซึ่งต่อมาได้มีการขยายความหมายครอบคลุมไปถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองป้องกันไม่ให้ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดในเคหสถาน สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ สิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร สิทธิเสรีภาพในความคิดเห็น และสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ สิทธิในทรัพย์สิน และเสรีภาพในการประกอบการค้า รวมไปถึงสิทธิในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข เป็นต้น กล่าวโดยสรุป สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามความหมายดั้งเดิม คือ สิทธิในการจำกัดอำนาจของรัฐ นั่นเองการที่มนุษย์เรามีความเชื่อว่า ประชาชนมีสิทธิในการจำกัดอำนาจของรัฐ หรือรัฐมีพันธกรณีที่จะไม่ล่วงละเมิดสิทธิ และเสรีภาพบางประการของประชาชนนั้นอาจกล่าวได้ว่า มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากแนวความคิดในทางกฎหมายธรรมชาติ อันตรงกันข้ามกับแนวความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

สิทธิมหาชน เป็นสิทธิที่เกิดจากกฎหมายมหาชน เป็นสิทธิในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับพลเมืองของรัฐ โดยทั่วไปสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองมีต่อรัฐ เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิที่จะเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ สิทธิในการชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธ รวมทั้งสิทธิในการเลี้ยงสุนัข

ในศตวรรษที่ 19 เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในรัฐที่เป็นนิติรัฐว่า “สิทธิ” อาจเกิดจากกฎหมายมหาชนได้ เพราะในสมัยใหม่ประชาชนมิใช่เป็นวัตถุในทางปกครองเท่านั้น แต่ยังมีส่วนร่วมในการปกครองหรือมีสิทธิในการใช้อำนาจปกครองด้วย หากแต่การใช้สิทธินั้นมีได้กระทบสิทธิของบุคคลอื่น เมื่อมีการใช้สิทธิกระทบบุคคลอื่นรัฐจึงสามารถจำกัดสิทธิดังกล่าวโดยตราเป็นกฎหมายได้เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่นได้

การรับรองสิทธิที่เกิดจากกฎหมายมหาชนนั้น ย่อมหมายความว่า รัฐโดยรัฐธรรมนูญก็ดี โดยกฎหมายก็ดีย่อมผูกพันตนเอง เพื่อคุ้มครองสิทธิของเอกชน ดังนั้นสิทธิตามกฎหมายมหาชนจึงเป็นสิทธิของราษฎรที่มีต่อรัฐและหน่วยงานสาธารณะอื่นๆ⁵ ซึ่งในเรื่องการควบคุมการเลี้ยงสุนัขเมื่อบุคคลมีสิทธิที่จะสามารถเลี้ยงสุนัขได้ ตามหลักสิทธิที่ตนมี แต่ถ้ามการเลี้ยงสุนัขนั้นไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่นหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเมื่อนั้นรัฐก็สามารถจำกัดสิทธิในการเลี้ยงสุนัขโดยการควบคุมการเลี้ยงสุนัขเพื่อมิให้มีการใช้สิทธิไปกระทบสิทธิประชาชนอื่นๆ ได้

ส่วนสิทธิ (Right) ในความหมายทางแพ่ง มีความหมายอย่างไรมีความเห็น 2 ความเห็น⁶

Windscheid นักกฎหมายเยอรมัน เห็นว่า หมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนง (Willensmacht) เช่น การที่บุคคลมีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สิน บุคคลนั้นย่อมมีอำนาจที่จะมีเจตจำนงที่ครอบครอง จำหน่ายจำโอน เป็นต้น

Jhering นักกฎหมายเยอรมันอีกผู้หนึ่งเห็นว่า สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้ศาลไทยเคยวินิจฉัยเกี่ยวกับ “สิทธิ” กล่าวคือ “พูดถึงสิทธิ หากจะกล่าวโดยย่อและรวบรัดแล้วก็ได้แก่ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิหรือไม่ก็ต้องแล้วแต่บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพประโยชน์นั้นก็เป็นสิทธิ กล่าวคือได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย”⁷

ดังนั้น สิทธิ หมายถึง อำนาจ หรือประโยชน์อันมีกฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้แต่ความหมายนี้เป็นความหมายโดยทั่วไปของสิทธิ สำหรับกลุ่มประเทศเสรี ยกเว้น กลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้ตีความคำว่า สิทธิ หมายถึง การที่บุคคลกระทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้นเพื่อประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพ คำว่า สิทธิ มีความเป็น 2 นัย คือ สิทธิทางกฎหมาย (Positive Rights) ได้แก่ อำนาจหรือประโยชน์กฎหมายสามารถรับรองและคุ้มครอง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติ

⁵ สมยศ เชื้อไทย ก (2535). คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. หน้า 97.

⁶ สมยศ เชื้อไทย ข (2550). หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น. หน้า 32.

⁷ หุตุ แสงอุทัย. (2523). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. หน้า 187-188.

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487.

รับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้เป็นสิทธิที่บุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพต่อสิทธิของเจ้าของทรัพย์สิน หากมีบุคคลอื่นมาเอาทรัพย์สินนั้นไปเสียจากการครอบครองของเจ้าของกรรมสิทธิ์ เจ้าของทรัพย์สินนั้นมีสิทธิฟ้องศาลเพื่อให้คุ้มครองสิทธิของตนได้กับ สิทธิทางศีลธรรม (Moral Rights) ได้แก่ สิทธิที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไปว่า วิธีทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมในกรณีหนึ่งกรณีใดควรเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่วิธีที่ถูกต้องและเป็นธรรมในกรณีอื่นๆ อาจยังไม่มีรับรองคุ้มครอง หรือบังคับให้การเป็นไปตามสิทธิดังกล่าว

เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง สถานภาพของบุคคลที่ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือหมายถึง อำนาจที่จะกระทำการ โดยไม่อยู่ภายใต้การข่มขู่ของผู้ใด หรือหมายถึง อำนาจของบุคคลที่จะกระทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย⁹ กล่าวโดยสรุป เสรีภาพ ก็คือ ความมีอิสระที่จะกระทำการ หรือละเว้นการกระทำใดๆ นั่นเอง สิทธิกับเสรีภาพ จึงมีความหมายต่างกัน อย่างไรก็ตามคำทั้งสองคำสามารถใช้แลกเปลี่ยนกันได้ หากว่าเสรีภาพใดมีกฎหมายรับรอง และคุ้มครอง เสรีภาพนั้นอาจเป็นสิทธิด้วย ดังที่มักมีผู้เรียกรวมๆ กันไปว่า สิทธิและเสรีภาพ

เมื่อกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ควรหมายถึง อิสรภาพจากการไม่ถูกก้ำก่ายโดยไม่เป็นธรรมจากฝ่ายปกครอง หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือการที่รัฐบาล หรือฝ่ายปกครองถูกจำกัดอำนาจลง ยิ่งรัฐบาลหรือ ฝ่ายปกครองถูกจำกัดอำนาจลงมากเท่าใดสิทธิเสรีภาพก็ย่อมจะมีมากขึ้นเพียงนั้น

ดังนั้น สิทธิ และเสรีภาพ เป็นรากฐานสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หากต้องการรู้ว่าการปกครองของประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยได้มากน้อยเพียงใด ต้องดูที่สิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญ ถ้าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมาก ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็ยิ่งมาก หากสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัดหรือถูกตรึงโดยผู้มีอำนาจในการปกครอง ประชาธิปไตยก็จะเกิดมิได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับ จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างแข็งขัน เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

⁹ พรชัย เลื่อนฉวี. (2546). กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. หน้า 79.

2.1.2 แนวคิดการกระทำทางปกครอง (Act of Administrative)

การกระทำทางปกครองเป็นอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (Public Service) เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน ซึ่งเป็นภารกิจของรัฐโดยทั่วไป โดยจะต้องปฏิบัติตามนโยบาย คำสั่งและคำสั่งชี้แนะของรัฐบาล และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มิเช่นนั้นจะมีปัญหาต่อการดำรงชีวิตประชาชนโดยทั่วไป

การจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการส่วนรวม ได้แก่ การดำเนินการจัดระเบียบชีวิตของคนในสังคม ซึ่งได้แก่ งานด้านการปกครองและด้านตำรวจ หรือรักษาความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและเสรีภาพของประชาชน หรืออีกนัยหนึ่งคือการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในประเทศนั่นเอง¹⁰ ดังนั้น การที่รัฐจำกัดสิทธิในการเล็งสุขนัขของประชาชน จึงเป็นการกระทำทางปกครองที่รัฐสามารถกระทำได้ เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิต รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยอาจมีการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่างๆ ด้วยก็ได้

ในการดำเนินการทางปกครองเนื่องจากการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อบรรลุมารกิจของรัฐทำให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีสถานะพิเศษเหนือกว่าเอกชน เช่น มีอำนาจทางมหาชนที่จะออกคำสั่งบังคับฝ่ายเดียวต่อเอกชน โดยไม่จำเป็นต้องให้เอกชนยินยอม เช่น การจับกุม คุมขัง การตรวจค้น การเรียกเก็บภาษีอากร เป็นต้น นอกจากนั้นองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองยังมีอำนาจบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งได้โดยไม่ต้องขออำนาจศาลก่อน ถ้าเป็นกรณีสั่งการตามกฎหมายมหาชน¹¹ ซึ่งในกรณีการควบคุมการเล็งสุขนัข รัฐอาจตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในการเล็งสุขนัขได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนเลย เพราะการที่รัฐออกมาตรการควบคุมการเล็งสุขนัขก็เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำให้เกิดความสงบสุขของประชาชน การกระทำดังกล่าวจึงสามารถกระทำได้

2.1.3 การใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง¹²

การใช้กฎหมาย คือ การนำข้อเท็จจริงหรือการกระทำที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม เฉพาะกรณีหรือเฉพาะคดีมาปรับกับกฎหมายซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปเป็นนามธรรม เพื่อให้ยังทราบว่าการกระทำหรือข้อเท็จจริงเฉพาะกรณี หรือเฉพาะคดีนั้นๆ มีผลในทางกฎหมายอย่างไรที่เรียกว่า “การปรับบท (Subsumtion)” โดยปกติบทบัญญัติของกฎหมายสามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ¹³

¹⁰ สมยศ เชื้อไทย ข เล่มเดิม. หน้า 213.

¹¹ แหล่งเดิม. หน้า 214.

¹² แหล่งเดิม. หน้า 227.

¹³ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2526). *กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป*. หน้า 52.

1) ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบ (Tatbestand) ซึ่งเป็นสาเหตุ

2) ผลทางกฎหมาย (Rechtsfolge) ซึ่งเป็นส่วนผล

โดยการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เป็นการนำกฎหมายมาปรับซึ่งถือเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย และอาจเป็นผู้กระทำการควบคุมประชาชนไปในตัวอีกด้วย ซึ่งในกรณีการควบคุมการเลี้ยงสุนัข เจ้าหน้าที่นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะบังคับให้เกิดการควบคุมได้โดยสมบูรณ์เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

ซึ่งแม้ว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงจะมีสิทธิในการเลี้ยงสัตว์ตามรัฐธรรมนูญ แต่สิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าว ก็จะไปกระทบต่อสิทธิของผู้อื่นหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมไม่ได้ การใช้สิทธิใดๆ ก็จะต้องถูกจำกัดภายใต้กฎหมายฉบับอื่น ดังนั้น เจ้าของสัตว์เลี้ยงจะกระทำการใดๆ อันเป็นการสร้างภาระให้กับสังคมหรือผู้อื่น หากทำได้ไม่

2.2 หลักการแนวคิดในการจำกัดสิทธิของเจ้าของสัตว์เลี้ยง

ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใด ผู้นั้นย่อมมีสิทธิที่จะใช้สอยทรัพย์สินนั้นได้อย่างปกติสุข และผู้ใดจะล่วงละเมิดต่อทรัพย์สินนั้นไม่ได้ สิทธิในทรัพย์สินขั้นมูลฐานดังที่กล่าวนี้ ก็เป็นหลักเกณฑ์ที่ได้ยอมรับในกฎหมายแพ่งสิทธิดังกล่าว จึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและสามารถยกขึ้นอ้างเพื่อต่อสู้กับผู้ที่ทำให้เสียหายหรือล่วงละเมิดต่อสิทธินั้นได้ แต่การใช้สิทธิของเจ้าของสัตว์เลี้ยงจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อผู้อื่น ซึ่งสัตว์ไม่มีเจ้าของสามารถที่จะสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาที่มาและปัญหารวมถึงหลักเกณฑ์และทฤษฎีในการจำกัดสิทธิของเจ้าของสัตว์เลี้ยง โดยจะกล่าวดังต่อไปนี้

2.2.1 ที่มาและความหมายของสัตว์เลี้ยงที่ไม่มีเจ้าของ

สัตว์เลี้ยง คือสัตว์ที่ถูกควบคุมโดยมนุษย์ ในเรื่องการให้อาหาร การคุ้มครองดูแล การผสมพันธุ์ของสัตว์ตามต้องการได้และสร้างความผูกพันต่อกันระหว่างคนกับสัตว์ จึงเรียกว่า สัตว์เลี้ยง แต่จะไม่นับสัตว์ที่อยู่ในสวนสัตว์ สัตว์ที่อยู่ในห้องทดลองว่าเป็นสัตว์เลี้ยงด้วย เหตุเพราะไม่มีส่วนผูกพันกับชีวิตและความเป็นอยู่ของคนโดยตรง สัตว์เลี้ยงคือมิตร คือเพื่อนผู้ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อเจ้าของจริงๆ แล้วมนุษย์ได้เริ่มทำการเลี้ยงสัตว์เมื่อประมาณ 2 หมื่นปีมาแล้ว โดยมีการนำเอาลูกสุนัขป่ามาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านเพื่อเป็นเพื่อนเล่น เชื่อว่าแหล่งที่เริ่มเลี้ยงสุนัขอยู่ในแถบยูเรเชียและเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ต่อมาเมื่อประมาณ 1 หมื่นปีมานี้ มนุษย์เริ่มเลี้ยงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่นๆ เช่น โค แพะ แกะและสุกร เพื่อเป็นแหล่งของอาหารและเครื่องนุ่งห่ม และหลังจาก

นั้นจึงได้มีการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น สัตว์ปีก และแมลงต่างๆ เวลาและสถานที่ที่เริ่มทำการเลี้ยงสัตว์สำคัญบางชนิด¹⁴

ความหมายของสัตว์ไม่มีเจ้าของ

นิยามของสัตว์ไม่มีเจ้าของนั้น เรียกได้หลายแบบ เช่น สัตว์จรจัด สัตว์เร่ร่อน ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนจะยกตัวอย่างในส่วนของสุนัข ซึ่งจะพบเห็นมากโดยทั่วไปก็จะเป็นสุนัขจรจัด ทั้งนี้ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน คำว่า “จรจัด” หมายถึง ร่อนเร่และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง แต่อย่างไรก็ตามได้มีผู้ให้นิยามของคำว่า “สุนัขจรจัด” ไว้ต่างกัน ดังนี้

“สุนัขจรจัด” อาจหมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบ ไม่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นประจำ หรือ อาจเป็นสุนัขที่แต่เดิมเคยมีเจ้าของแต่ภายหลังพลัดหลง เร่ร่อน หรือถูกทอดทิ้ง

“สุนัขจรจัด” อาจหมายถึง สุนัขที่ปราศจากการควบคุมให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด ไม่ว่าจะมิใช่เจ้าของหรือไม่ก็ตาม

“สุนัขจรจัด” อาจหมายถึง สุนัขไม่มีสังกัด คือไม่ได้ถูกควบคุมให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด และไม่มีเจ้าของ ไม่มีผู้เอาใจใส่ดูแล ส่วนสุนัขที่ไม่มีที่พักอาศัยในบ้านคน หรือในอาคารสถานที่แต่มีคนเลี้ยงมีคนให้อาหาร หรือบางครั้งมีการนำไปตรวจ ดูแลสุขภาพหรือทำหมันให้ไม่ได้เรียกสุนัขจรจัด แต่เป็น “สุนัขชุมชน”

อนึ่ง รายงานการศึกษานิเวศวิทยาของสุนัขในเขตกรุงเทพมหานครกับการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของสัตว์แพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้จำแนกประเภทสุนัขในเขตกรุงเทพมหานครออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สุนัขมีเจ้าของหรือสุนัขที่อยู่ในครัวเรือน หมายถึง สุนัขที่ได้รับการเลี้ยงดูรับผิดชอบจากเจ้าของบ้านหรือสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว ได้แก่ การให้อาหาร การให้ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพและการรับผิดชอบต่อการกระทำของสุนัขที่ตนเลี้ยงไว้¹⁵

2. สุนัขกึ่งจรจัด หรือ สุนัขกึ่งมีเจ้าของ หมายถึง สุนัขตามชุมชน ตามท้องถนน หรือตามสถานที่ต่างๆ ที่มีคนให้อาหารด้วยความสงสารเอ็นดู หรือให้ที่อยู่อาศัย¹⁶

3. สุนัขไม่มีเจ้าของ หรือ สุนัขจรจัด หมายถึง สุนัขไม่มีเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยภายในบ้านเรือนและไม่มีเจ้าของดูแลรับผิดชอบ มีความอิสระตามธรรมชาติในการดำรงชีวิตทั้งการหาอาหารที่อยู่อาศัย และการผสมพันธุ์ โดยมีคำจำกัดความที่เรียกสุนัขประเภทนี้หลายประการ เช่น

¹⁴ วิกิพีเดีย. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>

¹⁵ ทรรศนีย์ ศรีรัตนมงคล. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการน่านโยบายจัดระเบียบสุนัขไปปฏิบัติ. หน้า 5.

¹⁶ แหล่งเดิม. หน้า 5.

หมาไร้บ้าน หมาไม่มีเจ้าของ หมาที่ขาดผู้รับผิดชอบ หมาพลัดหลง หมาเร่ร่อน หมาพเนจร ฯลฯ โดยสามารถแบ่งประเภทนี้ตามลักษณะแหล่งกำเนิดออกเป็น 2 ประเภท¹⁷ คือ

1. สุนัขที่ถูกทอดทิ้งจากเจ้าของ หมายถึง สุนัขที่เคยมีเจ้าของมาก่อนแต่ภายหลังถูกทอดทิ้ง หรือ พลัดหลง จนต้องอยู่อย่างอิสระตามธรรมชาติ

2. สุนัขที่ไม่มีเจ้าของมาแต่กำเนิด หมายถึง สุนัขที่เกิดจากการแพร่พันธุ์ของสุนัขที่ไม่มีเจ้าของและไม่มีการนำสุนัขเหล่านี้ไปเลี้ยงดู โดยต้องอยู่อย่างอิสระตามธรรมชาติ

การแบ่งประเภทของสุนัขในกรุงเทพมหานครออกเป็น 3 ประเภทดังกล่าว ประกอบกับการให้นิยามของคำว่า “สุนัขจรจัด” ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากสุนัขจรจัดในความหมายของ บุคคลหนึ่งอาจไม่ใช่สุนัขจรจัดในความหมายของอีกคนหนึ่ง ซึ่งหากผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีความเข้าใจ ไม่ตรงกันในความหมายของสุนัขจรจัดแล้ว ผลที่จะตามมาอาจจะไม่ใช่การแก้ไขปัญหา แต่อาจนำไปสู่ปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นจากความขัดแย้งในเชิงแนวความคิดและวิธีการจัดการ ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการจัดการปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับสุนัขจรจัดต่อไปในอนาคต

ปัญหาสุนัขจรจัดที่ส่งผลกระทบต่อด้านต่างๆ ให้กับสังคมในกรุงเทพมหานครไม่ว่าจะเป็นด้านสุขอนามัย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า สุนัขไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของก็สามารถสร้างปัญหาซึ่งส่งผลกระทบดังกล่าวให้แก่สังคมได้ทั้งสิ้น กล่าวคือ สุนัขที่มีเจ้าของแต่ไม่ได้ถูกควบคุมดูแลก็สามารถวิ่งไล่กัดผู้สัญจรไปมาได้เช่นเดียวกับสุนัขไม่มีเจ้าของหรือสุนัขเร่ร่อน ผู้เขียนจึงใช้ความอิสระในการดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติ โดยปราศจากการควบคุมของผู้หนึ่งผู้ใดในห้วงเวลาใดห้วงเวลาหนึ่ง เป็นตัวชี้วัดว่าสุนัขตัวนั้นเป็นสุนัขจรจัดหรือไม่ ดังนั้นในความเห็นของผู้เขียน “สุนัขจรจัด” หมายถึง

1. สุนัขที่มีเจ้าของแต่ปราศจากการถูกควบคุมดูแล และอยู่อย่างอิสระในห้วงเวลาใดห้วงเวลาหนึ่งและสุนัขตัวนั้นสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นเดียวกับสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ

2. สุนัขที่มีเจ้าของที่มีผู้ให้อาหารแต่ไม่ถูกควบคุมดูแลและสามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระ

3. สุนัขไม่มีเจ้าของ ซึ่งไม่มีผู้ใดควบคุมดูแลและสามารถใช้ชีวิตอิสระ

เมื่อมีการแบ่งประเภทของสุนัขจรจัดออกเป็น 3 ประเภท ตามความเห็นของผู้เขียนแล้ว หากมีการกำหนดมาตรการในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดขึ้น มาตรการนั้นจะมีผลบังคับต่อสุนัขซึ่งอยู่ในที่สาธารณะโดยปราศจากการควบคุมด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการตาม

¹⁷ แหล่งเดิม, หน้า 6.

มาตรการได้ทันทีโดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นสุนัขที่มีเจ้าของหรือไม่ ส่งผลให้การจัดการตามมาตรการต่างๆ นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ที่มาของปัญหาสัตว์ไม่มีเจ้าของ

เนื่องจากกรุงเทพมหานครนั้นมีสุนัขจรจัดเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่ากรุงเทพมหานครจะได้มีมาตรการต่างๆ ในการจัดการปัญหานี้ แต่ปัจจุบันก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคืบคลานได้ ซึ่งผู้เขียนขออธิบายสาเหตุของปัญหานี้ในกรุงเทพมหานครเพื่อที่จะได้เข้าใจถึงต้นตอของปัญหาและจะได้หาทางจัดการแก้ไขปัญหานี้ต่อไป ดังนี้

สาเหตุของการมีสุนัขจรจัด

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยที่มีสภาพเป็นสังคมเมือง กล่าวคือมีความเจริญรุ่งเรืองด้วยเทคโนโลยีเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมต่างๆ มากมาย รวมทั้งมีประชากรอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจากความเจริญของกรุงเทพมหานครดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหานี้ในกรุงเทพมหานครว่า สุนัขในกรุงเทพมหานครไม่ใช่สุนัขที่หลุดออกมาจากป่าแล้วมาสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคม แต่สุนัขจรจัดในกรุงเทพมหานคร มีที่มาจากเป็นแหล่งต้นกำเนิดที่สำคัญ คือ สุนัขบ้าน หรือที่เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าสุนัขมีเจ้าของ โดยเจ้าของได้นำสุนัขไปปล่อยหรือทิ้งไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ทำให้สุนัขที่มีเจ้าของเหล่านั้นต้องกลายเป็นสุนัขจรจัด และเมื่อสุนัขที่เคยมีเจ้าของต้องกลายเป็นสุนัขจรจัดแล้ว สุนัขเหล่านั้นย่อมต้องมีการดำรงชีพและแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติ ทำให้ลูกสุนัขที่เกิดขึ้นมาจากสุนัขจรจัด ต้องมีสภาพเป็นสุนัขจรจัดมาตั้งแต่กำเนิด ส่งผลให้มีจำนวนสุนัขจรจัดในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาหลักของการที่มีสุนัขจรจัดมากมาย คือ การขาดจิตสำนึกของผู้เลี้ยงสุนัข โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) คนทิ้งหรือปล่อยสุนัข การที่จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้เกิดการกระจุกตัวของประชากร ในกรณีที่มีการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง จึงมีแนวโน้มปัญหาในเรื่องการจัดหาที่พักอาศัยให้กับสัตว์เลี้ยง ประกอบกับประชากรยังไม่เข้าใจวิธีการเลี้ยงอย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น วิธีฝึกอบรมสุนัข การดูแลสุขภาพสุนัข การควบคุมการขยายพันธุ์ของสุนัข และขนาดพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงสุนัข เป็นต้น และเนื่องจากความไม่เข้าใจเหล่านี้ อาจส่งผลทำให้เจ้าของสุนัขไม่ต้องการเลี้ยงสุนัขอีกต่อไป จึงนำสุนัขไปปล่อยหรือทิ้งไว้ตามวัดหรือสถานที่สาธารณะต่างๆ โดยสาเหตุที่เจ้าของนำสุนัขไปทิ้งหรือปล่อยนั้น อาจเนื่องมาจาก

(1.1) เจ้าของไม่นำสุนัขไปทำหมัน ปล่อยให้ขยายพันธุ์จนมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะสามารถเลี้ยงดูได้ทั้งหมด

(1.2) ลักษณะรูปพรรณสัณฐานของสุนัขไม่เป็นไปตามที่คาดหวังของเจ้าของสุนัข¹⁸

(1.3) สุนัขสุขภาพไม่แข็งแรง นิสัยไม่ดี ไม่เชื่อฟังเจ้าของ ชอบกัดแทะทำลายของหรือคุ้ย

(1.4) ปัญหาการค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นตามวัยของสุนัข ไม่ว่าจะเป็นค่าอาหาร ค่าป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและรักษาโรค หรือปัญหาการดูแลค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาสุนัขที่เจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ได้รับบาดเจ็บหรือพิการจากอุบัติเหตุ

(1.5) การที่ผู้เพาะพันธุ์สุนัขบางรายขาดจรรยาบรรณในการเพาะพันธุ์ต้องการผลกำไรอย่างเดียวไม่ใส่ใจที่จะคัดสุนัขที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวออกไป ทำให้ได้สุนัขสายพันธุ์ที่ดุร้าย หรือการที่เจ้าของเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง ไม่สามารถฝึกให้สุนัขเป็นมิตรและสามารถอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ เป็นเหตุให้เมื่อเลี้ยงไประยะหนึ่ง สุนัขกลับมีนิสัยไม่ดี ดุร้าย หวาดระแวง ชอบกัด ทำร้าย หรือเป็นอันตรายกับเจ้าของหรือผู้ที่สัญจรไปมา

นอกจากนี้ในปัจจุบันมีบุคคลบางกลุ่มใช้สุนัขในการแสดงถึงสถานภาพทางสังคมหรือเลี้ยงตามกระแสสังคม ไม่ได้เลี้ยงสุนัขด้วยความรักที่มีต่อสัตว์ แต่เลี้ยงเพื่อแสดงว่าตนเองมีฐานะทางสังคมในระดับสูง เนื่องจากมีความคิดว่าหากคนเลี้ยงสุนัขพันธุ์หายากที่มีราคาแพงจะแสดงให้เห็นว่าตนมีฐานะดี ทำให้การเลี้ยงสุนัขพันธุ์หายากหรือพันธุ์ต่างประเทศจึงมีปรากฏให้เห็นอย่างแพร่หลาย การเลี้ยงที่ปราศจากความรักและความเมตตาต่อสัตว์อย่างแท้จริงนั้น ได้เป็นแรงผลักดันประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการทอดทิ้งสุนัข ทั้งนี้เพราะเมื่อวันใดก็ตามเมื่อสุนัขที่เลี้ยงไว้ไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านสังคม ความมีหน้าตา หรือความเท่าเทียมทางสังคมแล้ว สุนัขก็มีโอกาสสูงที่จะถูกทอดทิ้งให้กลายเป็นสุนัขจรจัด ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นี้ไม่ใช่เพราะตัวสุนัขแต่เป็นเพราะคนที่เป็นต้นเหตุสำคัญของการก่อให้เกิดสุนัขจรจัด

(2) ผู้เลี้ยงไม่ดูแลเอาใจใส่สุนัขของตน

นอกจากสุนัขจรจัดในกรุงเทพมหานครจะมีที่มาจากการที่เจ้าของสุนัขนำสุนัขของตนซึ่งไม่ต้องการเลี้ยง ไปทิ้งตามที่สาธารณะต่างๆ ตามที่ได้อธิบายไปแล้วการขาดความรับผิดชอบของผู้เลี้ยงหรือเจ้าของสุนัขที่ปล่อยปละละเลยสุนัข ไม่ดูแลเอาใจใส่ในด้านอาหารและสุขภาพทำให้สุนัขออกไปหาอาหารนอกบ้านและตระเวนไปตามที่ต่างๆ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจพลัดหลงและกลายเป็น

¹⁸ ปานเทพ รัตนกร. (ม.ป.ป.). “หยุดทิ้งหมา หยุดปัญหาหมาจรจัด”. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://www.awfkanchanaburi.org/conternt 01 07.htm>

สุนัขจรจัดได้ นอกจากนี้ การเลี้ยงสุนัขโดยปราศจากความรักความเข้าใจและการเอาใจใส่ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการมีสุนัขจรจัดใน

กรุงเทพมหานคร เนื่องจากการเลี้ยงสุนัขโดยไม่ใส่ใจของเจ้าของสุนัขปล่อยให้สุนัขออกไปเดินเล่นนอกสถานที่เลี้ยง โดยไม่ได้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด อาจทำให้สุนัขออกไปผสมพันธุ์กับสุนัขอื่นทำให้ลูกสุนัขที่เกิดมาอาจไม่เป็นที่ต้องการและถูกทิ้งให้กลายเป็นสุนัขจรจัด หรือในกรณีที่สุนัขนั้น ได้ออกไปนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม แล้วไปผสมพันธุ์กับสุนัขจรจัด ลูกสุนัขที่เกิดมาย่อมเป็นสุนัขจรจัดโดยสภาพตั้งแต่กำเนิด

ดังนั้น เมื่อการเลี้ยงสัตว์สามารถกระทำได้อย่างอิสระ รัฐจึงต้องมีจำกัดสิทธิในการเลี้ยงสัตว์ของเจ้าของสัตว์โดยการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการที่เจ้าของสัตว์จะเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการดูแลสัตว์เลี้ยงไว้ โดยขอยกตัวอย่างในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อจำกัดสิทธิในการเลี้ยงสัตว์ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงไว้ ดังนี้

2.2.2 หลักเกณฑ์ในการดูแลสุนัข

หลักเกณฑ์ในการดูแลสุนัขทั่วไป

การเลี้ยงสัตว์จะส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ความรู้สึกของผู้เลี้ยงโดยเฉพาะเด็กที่เลี้ยงสัตว์จะมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกเร็วกว่าเด็กโดยทั่วไป ทั้งนี้เมื่อเด็กที่เลี้ยงสัตว์เติบโตขึ้นจะมีความอ่อนโยนทางด้านจิตใจและให้ความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตอย่างมากจนไม่กล้าทำความผิดที่ส่งผลร้ายต่อสังคม แต่ก่อนนำสุนัขมาเลี้ยงเจ้าของควรรู้จักสุนัขและทำความเข้าใจถึงอุปนิสัยและธรรมชาติของสุนัขในแต่ละพันธุ์ให้ดีเสียก่อนไม่ใช่เลี้ยงกันตามกระแสนิยมหรือความพึงพอใจส่วนตัวทำให้ไม่เข้าใจธรรมชาติลักษณะนิสัยของสุนัข

โดยธรรมชาติสุนัขจัดเป็นสัตว์สังคมเช่นเดียวกับสุนัขป่า จึงมักมีการอยู่รวมกันเป็นฝูงและไม่ทำอันตรายพวกเดียวกัน สุนัขที่นำมาเลี้ยงจึงถือว่าผู้เลี้ยงและคนในครอบครัวผู้เลี้ยงเป็นสมาชิกในฝูง ดังนั้นประโยชน์ในการควบคุม ดูแลและการฝึกสอนสุนัขเจ้าของควรต้องแสดงตนเป็นจ่าฝูงและในการเล่นประลองกำลังกันก็ห้ามแพ้เพราะสุนัขจะลำดับความสำคัญอยู่ตลอดเวลา

สุนัขควรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) สุนัขที่เจ้าของสามารถควบคุมได้
- 2) สุนัขที่เจ้าของไม่สามารถควบคุมได้

ทั้งนี้เจ้าของควรให้ความสำคัญในการควบคุมสุนัขเพราะความประมาทเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สุนัขทำร้ายคนหรือสัตว์อื่น โดยเฉพาะสุนัขซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีความก้าวร้าวได้ง่ายกว่าสุนัขทั่วไป เจ้าของจึงควรศึกษาถึงนิสัยของสายพันธุ์สุนัขที่เลี้ยงให้ดี เพราะแม้ว่าสุนัขทุกตัวอาจมีนิสัยไม่เหมือนกันแต่ส่วนใหญ่ในสายพันธุ์เดียวกันจะมีนิสัยใกล้เคียงกัน และสาเหตุที่สุนัข

กลายเป็นสุนัขคู่ส่วนใหญ่ที่มาจากพฤติกรรมการเลี้ยงที่ขาดความเข้าใจในอุปนิสัยและธรรมชาติของสุนัข

อย่างไรก็ตาม สุนัขจัดเป็นสัตว์เลี้ยงยอดนิยมนับทั่วโลก เนื่องด้วยความซื่อสัตย์ ความเฉลียวฉลาดและรักเจ้าของโดยไม่มีเงื่อนไข จนกลายเป็นเพื่อนแท้ของมนุษย์ สุนัขสามารถฝึกได้ แต่ผู้เลี้ยงควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการคัดเลือกสายพันธุ์ การดูแลรักษารวมถึงอาหารที่เหมาะสม สำหรับสุนัขมีหลักสำคัญในการดูแลสุนัขโดยทั่วไปดังนี้

1) การเลือกสายพันธุ์ ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเลี้ยง เช่น ต้องการให้เฝ้าบ้าน ทำงานหรือเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน ซึ่งแต่ละสายพันธุ์ล้วนมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันในขณะที่สายพันธุ์ผสมก็มีความร่าเริงและน่ารักไม่แพ้กัน การเลี้ยงดูด้วยความรักเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมอุปนิสัยของสุนัขให้มีความสุขและไม่ก้าวร้าว เจ้าของจึงควรพยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมของสุนัขและสังเกตสัญญาณความเจ็บป่วยเมื่อสุนัขแสดงอาการบางอย่าง เพื่อที่จะสามารถช่วยเหลือสุนัขได้โดยพาไปพบสัตวแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญที่สามารถวินิจฉัยสาเหตุและการดูแลรักษาที่เหมาะสมต่อไป

2) ความรับผิดชอบ กล่าวคือเมื่อต้องการเลี้ยงสุนัข เจ้าของควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับเรื่องสถานที่เลี้ยงและความพร้อมของจิตใจในเรื่องของความรับผิดชอบต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังจากนำสุนัขมาเลี้ยง

3) ความรู้ เจ้าของสุนัขควรศึกษากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และวิธีการดูแลรักษาที่เกี่ยวข้องกับสุนัข เพื่อจะได้ทราบถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

4) การควบคุม กล่าวคือการเลี้ยงสุนัขและการนำสุนัขออกนอกสถานที่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรักษาแทนเจ้าของ เพื่อไม่ให้สุนัขก่อให้เกิดความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลอื่น

การเลี้ยงสุนัขในกรุงเทพมหานครจะต้องมีการควบคุมสุนัขด้วยการขึ้นทะเบียนสุนัขตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 และระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2550 โดยเจ้าของสุนัขจะต้องนำสุนัขไปจดทะเบียนสุนัขดังนี้ คือ

1) การทำเครื่องหมายระบุตัวสุนัขอย่างถาวรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การฝังไมโครชิป เป็นต้น

2) ให้เจ้าของสุนัขแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อบันทึกรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของสุนัขและรหัสไมโครชิป รายละเอียดของสุนัข สถานที่เลี้ยงสุนัข พร้อมออกบัตรประจำตัวสุนัข

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้มีการกำหนดให้สุนัขสายพันธุ์ที่ร้าย เช่น พิทบูลเทอเรีย บูลเทอเรีย สเตฟฟอร์ดเชอบูลเทอเรีย ร็อตไวเลอร์ และฟิลาบราซิลเรียโร เป็นต้น หรือสุนัขที่มีประวัติทำร้ายคนหรือพยายามทำร้ายคน เป็นสุนัขควบคุมพิเศษที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลด้วยความระมัดระวังของเจ้าของ

การดูแลสุนัขสายพันธุ์ดุหรือสุนัขที่มีนิสัยดุนั้นมีหลักเกณฑ์สำคัญเพิ่มเติมดังนี้

1) เจ้าของมีความจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลของสุนัขให้ถี่ถ้วน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด และต้องตระหนักเสมอว่าสุนัขดุคือสุนัขอันตราย ที่จำเป็นต้องมีการควบคุมเป็นพิเศษและได้รับการฝึกฝนทักษะความรู้ในการดูแลสุนัขพันธุ์นั้น ดังนั้นเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาแทนเจ้าของต้องศึกษาอย่างละเอียดถึงขั้นตอนในการดูแลรักษาสุนัขและปฏิบัติตาม เพราะความเสียหายอันเกิดจากสุนัขพันธุ์นั้นส่วนใหญ่มาจากความประมาทเลินเล่อในการควบคุมดูแล รวมไปถึงการเลี้ยงดูโดยปราศจากการฝึกฝนอย่างถูกต้อง

2) สร้าง “กฎของฝูง” เพราะสุนัขมีสัญชาตญาณการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น สุนัขจะจัดเจ้าของและสมาชิกในบ้านทุกคนไว้ในฝูงของตนเองด้วย โดยจะวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมและการแสดงออกเพื่อลำดับความสำคัญของฝูง ดังนั้นเจ้าของจึงมีความจำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขให้สุนัขรู้ว่าใครคือ “จ่าฝูง” ใครคือ “ลูกน้อง” เพื่อประโยชน์ในการสอนให้สุนัขเรียนรู้ว่าต้องปฏิบัติตามคำสั่งเมื่อมีคำสั่งและทำตามคำสั่งโดยเคร่งครัด

3) เลี้ยงดูด้วยความรักและความเอาใจใส่เป็นพิเศษเพราะสุนัขที่มีความก้าวร้าวมักต้องการความรักมากเป็นพิเศษและเพื่อประโยชน์ในการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสุนัขกับผู้เลี้ยง อันจะส่งผลถึงการเรียนรู้คำสั่งของสุนัข

4) เลี้ยงดูด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยห้ามประมาทเด็ดขาด และหากเกิดปัญหาจะต้องควบคุมสติให้ดีและแก้ไขปัญหา

การจำกัดสิทธิในการสละกรรมสิทธิ์ของเจ้าของสัตว์เลี้ยงนั้น มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจาก หากเจ้าของมีอิสระในการสละกรรมสิทธิ์แล้ว จะสร้างปัญหาให้กับสังคมเป็นอย่างมาก โดยขอยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ดังนี้

1. สุนัขจรจัดนับสิบตัวรุมกัดเด็กชายวัย 8 ขวบชาวกัมพูชา ที่จังหวัดระยอง ได้รับบาดเจ็บอาการสาหัส¹⁹

เหตุเกิดที่ชายหาดบ้านเพ อำเภอเมืองระยอง ขณะที่หนูน้อยเคราะห์ร้ายซึ่งมากับครอบครัวและกำลังจะวิ่งลงไปเล่นน้ำทะเล ซึ่งผู้เห็นเหตุการณ์บอกว่า มีฝูงสุนัขจรจัดในบริเวณนั้นประมาณ 10 ตัว ตรงเข้าไปรุมกัดหนูน้อยจนล้มลงกับพื้น นักท่องเที่ยวที่เห็นเหตุการณ์ได้ช่วยกันใช้ไม้ไล่ตีก่อนสุนัขจะวิ่งหนีไป และรีบนำเด็กชายเคราะห์ร้ายที่บาดเจ็บในสภาพที่ใบหูขาดหนังศีรษะเปิด และตามล่าตัวเต็มไปด้วยรอยเขียวช้ำส่งโรงพยาบาลระยอง ซึ่งเบื้องต้นแพทย์ได้ทำการช่วยเหลือทำบาดแผลที่ศีรษะแล้ว และอยู่ในความดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อดูอาการว่าอาจจะมีภาวะติดเชื้อจากน้ำลายสุนัขที่รุมกัดหรือไม่

2. แม่แจ้งจับเจ้าของพิตบูล 3 ตัว รุมขย้ำลูกชายหิวหะหะปางตาย เย็บกว่า 100 เข็ม²⁰

เมื่อเวลา 14.00 น. วันที่ 25 ก.พ. ผู้สื่อข่าว ช่างสด รายงานว่า นางเบญจรัตน์ เอกไพบูลย์ อายุ 65 ปี อยู่หมู่บ้านสวนไทย ม.4 ต.วิจิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต เดินทางเข้าแจ้งความกับ พ.ต.ต.ธานี หนูคง พนักงานสอบสวน สภ.วิจิต อ.เมืองภูเก็ต เพื่อให้ดำเนินคดีกับนายประเสริฐ ไม่ทราบนามสกุล เพื่อนบ้านที่อยู่ตรงข้ามกัน เจ้าของสุนัขพันธุ์พิตบูล 3 ตัว ที่รุมขย้ำนายเชิรศักดิ์ เอกไพบูลย์ บุตรชายวัย 33 ปี อาการสาหัส หลังจากเมื่อวันที่เมื่อวันที่ 6 ก.พ. ที่ผ่านมา ได้เดินทางมาแจ้งความไว้เป็นหลักฐานแล้วครั้งหนึ่งแต่ครั้งนี้แจ้งความเพื่อเอาผิดตามกฎหมายอาญา ในข้อหาปล่อยปละละเลยสัตว์ร้ายให้ไปโดยลำพัง ทำร้ายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บสาหัสทั้งทางกายและจิตใจต่อไป

นางเบญจรัตน์ มารดานายเชิรศักดิ์ เอกไพบูลย์ หนุมวัย 33 ปี ที่ถูกสุนัขพันธุ์พิตบูล ขย้ำอาการสาหัส กล่าวว่า ก่อนเกิดเหตุเมื่อวันที่ 6 ก.พ. ที่ผ่านมา ขณะที่ลูกชายของตนเปิดประตูบ้านเหมือนประจำตามปกติทุกวัน แต่วันนั้นเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นเมื่อลูกชายเปิดประตูปรากฏว่า ได้มีสุนัขพันธุ์พิตบูล ของนายประเสริฐ ไม่ทราบนามสกุล ที่อยู่บ้านฝั่งตรงข้ามบ้านของตนจำนวน 3 ตัว ได้รุมขย้ำลูกชายของตน ล้มลงกองกับพื้น ลูกชายพยายามที่จะวิ่งหลบหนีเพื่อให้รอดพ้นคมเขี้ยวของสุนัขพันธุ์ดังกล่าว แต่ก็ไม่สามารถที่จะหลบหนีได้ ลูกชายถูกกัดนอนกองกับพื้น จากนั้น สุนัขชนิดนี้ทั้ง 3 ตัว ได้รุมขย้ำแบบไม่ปราณี

¹⁹ ครอบครัวข่าว 3. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://www.krobkruakao.com/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7/72311/%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%87>

²⁰ ช่างสดออนไลน์. (2556, 25 กุมภาพันธ์). แม่แจ้งจับเจ้าของพิตบูล 3 ตัว รุมขย้ำลูกชายหิวหะหะปางตาย เย็บกว่า 100 เข็ม. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNMk1UYzVOemcxTVE9PQ==

ในระหว่างนั้นลูกชายของตตะโกนให้ชาวบ้านช่วยเหลือ ก็ได้มีชาวบ้านในหมู่บ้านดังกล่าวเห็นก็ได้ใช้ไม้ไล่สุนัขจำนวนดังกล่าว จนวิ่งหลบหนีไป หลังจากที่สุนัขได้วิ่งหลบหนีไปตรวจสอบพบว่าลูกชายถูกคมเขี้ยวของสุนัขพันธุ์คูปิตบูล กัดเข้าที่บริเวณขาทั้ง 2 ข้าง หน้าอก ได้ตาแฉ่นด้านซ้ายถูกสุนัขกัดจนเป็นแผลฉกรรจ์ ถูกนำตัวส่งรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ต แพทย์เย็บกว่า 100 เข็ม ขณะนี้ยังมีการหวาดผวาและอาการยังไม่ดีขึ้น ยังคงนอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลดังกล่าว

แม่ของเหยื่อเขี้ยวคูปิตบูล กล่าวต่อว่า ตั้งแต่วันที่เกิดเหตุจนถึงขณะนี้ลูกชายได้เข้ามารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ตเป็นเวลา 19 วัน ค่ารักษาพยาบาลเกือบ 800,000 บาท ซึ่งบางส่วนนายประเสริฐ ได้เป็นคนจ่ายค่าพยาบาลให้ แต่ขณะนี้ลูกชายยังได้รับบาดเจ็บยังคงต้องนอนรักษาตัวอยู่ แต่นายประเสริฐ ก็จะทำให้ตนย้ายลูกชายออกจากโรงพยาบาลดังกล่าวไปรักษาที่โรงพยาบาล จ.ภูเก็ต ตนไม่ยอมและเจรจาทกลงกันไม่ได้ จึงมาแจ้งความเอาผิดดำเนินคดีกับเจ้าของหมาดังกล่าว

ด้าน พ.ต.ต.ธานีช หนูคง พงส.เจ้าของคดี กล่าวว่า เมื่อวันที่ 6 ก.พ. นี้ แม่ของผู้เสียหายได้มาแจ้งความกับตนแล้ว แต่ครั้งนั้นขอแจ้งเพื่อลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน ระหว่างนั้นทั้ง 2 ฝ่ายก็ได้เดินทางมาที่ สภ.วิชิต เพื่อตกลงเจรจาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดแต่ไม่สามารถตกลงกันได้ มีการดื้อและพุดจา บาดหมางกัน ในครั้งนั้นไม่สามารถที่จะเจรจาทกลงปัญหาได้ ทั้ง 2 ฝ่ายก็แยกย้ายกันกลับไป จนกระทั่งวันนี้ฝ่ายแม่นายเรียวศักดิ์ ก็มาแจ้งความเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมายกับฝ่ายเจ้าของสุนัข เจ้าหน้าที่ที่รับแจ้งเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

เมื่อมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าของสัตว์เพื่อมิให้เลี้ยงสัตว์ได้อย่างอิสระแล้ว เจ้าของสัตว์ยังต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสัตว์หากสัตว์เลี้ยงของตนไปสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.3 หลักแนวคิดทฤษฎีทางแพ่ง

ละเมิด (Torts) เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเสียหายล่วงสิทธิของผู้อื่น โดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่ ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง

เมื่อมีความมุ่งหมายของกฎหมายละเมิดอยู่ที่การชดเชยเยียวยาความเสียหายการที่จะถือว่าเป็นละเมิดจึงมิได้อยู่ที่ว่ามีบทกฎหมายกำหนดว่าอะไรเป็นละเมิดหรือไม่อย่างกฎหมายอาญาคงแต่การอยู่ที่หลักเกณฑ์ที่ว่าต้องมีความเสียหายอันเป็นผลจากการกระทำล่วงละเมิดหรือมีการกระทำโดยไม่มีอำนาจทำให้เกิดขึ้น จึงจะมีการเรียกให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบได้ ข้อนี้

ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ยังคงถือว่าการจะเป็นละเมิดต้องมีกฎหมายกำหนดเป็นเรื่องๆ ไปเหมือนความผิดอาญา เช่น กฎหมายจารีตประเพณี ถือว่าความตายของผู้กระทำการละเมิดทำให้ผู้อื่นเสียหายนั้นสิทธิ์ฟ้องร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายระงับสิ้นไป²¹

หลักละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 กำหนดว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดชอบตาม มาตรา 420 เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น อันเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาท

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้นิยามของการละเมิด คือ การกระทำหรือละเว้นอันเป็นผิดต่อหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมีได้เกิดจากสัญญาหรือจากความรับผิดชอบตามหลักความเป็นธรรมทางกฎหมายหรือที่เรียกว่า “เอ็คควิตี้” (Equity) เป็นหลักกฎหมายที่เดิมแยกออกจากคอมมอนลอว์มีขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของคอมมอนลอว์แต่ปัจจุบันนับว่ารวมอยู่ใน คอมมอนลอว์ เพราะมีการรวมศาลเอ็คควิตี้เข้ากับศาลคอมมอน ลอว์ หลักเอ็คควิตี้จึงกลายเป็นหลักที่ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของคอมมอนลอว์ หลักกฎหมายนี้เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนาในอังกฤษและเวลส์ในยุคกลางเพื่อเยียวยาความในกรณีที่กฎหมายคอมมอนลอว์ไม่สามารถให้การเยียวยาได้เท่าที่ควร ตัวอย่างเช่นเดิม การฟ้องคดีส่วนมากจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการออกหมาย (Writ) อนุญาตให้ฟ้องซึ่งมักเป็นการใช้ภาษาทางกฎหมายที่ซับซ้อนหากมีการใช้ภาษาผิดไปก็ทำให้การฟ้องเสียไปทั้งหมดจึงต้องไปฟ้องใหม่ที่ศาลพิเศษของพระเจ้าแผ่นดิน อีกประการหนึ่งการเยียวยาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีแต่การได้รับค่าสินไหมทดแทนศาลไม่อาจกำหนดเกี่ยวกับ การกระทำของจำเลย เช่น การโอนทรัพย์สินให้ตลอดจนการง่วนของจำเลย เช่น การไม่ก่อความรำคาญให้ได้

ผู้เสียหายที่ไม่ได้รับความพึงพอใจจึงเลือกไปร้องขอต่อกษัตริย์ให้ช่วยเมื่อเกิดความไม่ยุติธรรมซึ่งกษัตริย์ก็มีหน้าที่ต้องช่วยเพราะศาลคอมมอนลอว์ ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจปกครองของกษัตริย์ปกติมีขุนนาง ตำแหน่งลอร์ดชานเซลเลอร์ (Lord Chancellor) คอยดูแลคำร้องที่ยื่นต่อกษัตริย์ คำตัดสินของชานเซลเลอร์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมดังกล่าวมานี้เข้าก็พัฒนาเป็นหลักเอ็คควิตี้ (Equity) กฎใหม่ในทางเอ็คควิตี้นี้ถูกนำไปใช้ในศาลพิเศษแห่งหนึ่ง คือ ศาลของชานเซลเลอร์ (The Chancellor's Court) ซึ่งบางที่เรียกว่า “ศาลชานเซอร์รี่” (Court of Chancery)

²¹ สุขุม สุกนิตย์. (2543). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด. หน้า 7.

โดยเฉพาะการกระทำหรือละเว้นนั้นล่วงละเมิดสิทธิของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยปราศจากข้อยกเว้น เป็นเหตุให้เขาได้รับความเสียหาย ซึ่งกฎหมายยอมให้ฟ้องร้องกันได้ในทางแพ่ง²²

ศาสตราจารย์ ดร.จี๊ด เศรษฐบุตร ให้นิยามของการละเมิด คือ กรณีที่มีการกระทำ อันทำให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน เป็นเหตุให้ผู้กระทำถูกบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ นอกขอบเขตการกระทำที่เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามหนี้ในสัญญา

ศาสตราจารย์ ดร.วารี นาสกุล ให้นิยามของการละเมิด คือ การกระทำหรือเหตุการณ์ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่งคือ ก่อนมีการละเมิดยังไม่มีหนี้เกิดขึ้น เมื่อมีการละเมิดแล้วจึงมีหนี้เกิดขึ้น ดังที่เรียกกันว่าเป็นหนี้ที่เกิดโดยผลของกฎหมายมิใช่ โดยเจตนาก่อนนี้²³

อาจารย์จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย ให้นิยามของการละเมิด คือ การอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งบุคคลหนึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นเป็นที่เสียหายแก่อีกบุคคลหนึ่งและเป็นมูลเหตุให้เกิดหนี้ผูกพันระหว่างกัน²⁴

บุคคลอาจมีความผิดในลักษณะละเมิดได้หลายประการ กล่าวคือ

1) อาจต้องรับผิดชอบเพราะการที่ตนเองไปกระทำการละเมิดต่อบุคคลอื่นโดยตรง ตัวอย่างเช่น นาย ก. ทำร้ายร่างกายนาย ข. โดยจงใจ นาย ก. มีความรับผิดชอบละเมิดต่อร่างกาย นาย ข. หรือ นาย ก. กล่าวคือต่อหน้าบุคคลหลายคนว่า “ข้าราชการทุกคนในแผนกนี้เลวมาก” ถือว่า นาย ก. ทำละเมิดต่อข้าราชการทุกคนในแผนกนั้น

2) อาจต้องรับผิดชอบเพราะบุคคลบางคนซึ่งมีความผูกพันอยู่กับตนไปกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น นายคำเป็นลูกจ้างขับรถยนต์ของนายเขียว นายเขียวใช้ให้นายคำขับรถไปส่งตนยังสถานที่ทำงาน ระหว่างทางนายคำขับรถโดยประมาทเลินเล่อชนนายแดงบาดเจ็บ นอกจาก ถือว่า นายคำทำละเมิดต่อร่างกายนายแดงและนายคำรับผิดชอบนายแดงแล้ว กฎหมาย ยังถือว่านายเขียวเองก็ต้องรับผิดชอบในการทำละเมิดของนายคำอีกด้วย

3) อาจต้องรับผิดชอบเพราะสัตว์ที่อยู่ในความดูแลของตนไปทำความเสียหายแก่บุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น นาย ก. เลี้ยงสุนัขคุไว้วัวตัวหนึ่ง วันหนึ่งสุนัขของนาย ก. กัดนาย ข. บาดเจ็บ นาย ก. ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ นาย ข. โดยถือเสมือนว่านาย ก. ทำละเมิด คือ นาย ข. โดยตรง

²² เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ก (2479). *กฎหมายอังกฤษว่าด้วยสัญญาละเมิด*. หน้า 134-135.

²³ วารี นาสกุล. (2548). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ตามกฎหมายได้*. หน้า 4.

²⁴ จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย. (2528). “ค่าเสียหายอันเป็นโทษในคดีละเมิด.” *วารสารนิติศาสตร์*, 15 (4). หน้า 153.

4) อาจต้องรับผิดชอบเพราะทรัพย์สินของตนหรือที่อยู่ในครอบครองดูแลรักษาของตนได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น นายดำซึ่งเป็นผู้อยู่ในบ้านนำกระถางต้นไม้ไปไว้บนระเบียงบ้าน วันหนึ่งกระถางต้นไม้ตกลงมาโดนศีรษะนายขาวซึ่งกำลังเดินผ่านหน้าบ้าน นายดำ เช่นนี้ นายดำต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่นายขาวคือเสมือนนายดำเช่นนี้ นายดำต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่นายขาวคือเสมือนนายดำทำละเมิดต่อนายขาว²⁵

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางละเมิดนั้น สามารถแบ่งย่อยได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 ทฤษฎีรับภัย (Theorie du risque)

ทฤษฎีรับภัย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีรับภัยที่สร้างขึ้น (Theorie du risquer) โดยนักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสถือว่าเมื่อมนุษย์ได้กระทำการใดๆ แล้วย่อมเป็นการเสี่ยงภัย คืออาจมีผลดีหรือผลร้ายก็ได้ ผู้กระทำก็ต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น ถ้ามีภัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นซึ่งเป็นการนำเอาหลักความผิด (La Fault) ออกจากหลักเกณฑ์ละเมิด กล่าวคือ นอกจากไม่ต้องด้วยวัตถุประสงค์แห่งการเยียวยาตามกฎหมายแพ่งและไม่มีขอบเขตกำหนดโดยกฎหมายแล้วยังไม่เปิดโอกาสให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาความรับผิดชอบด้วยความยุติธรรมอันเป็นเกณฑ์พื้นฐานของความรับผิดชอบอีกด้วย ทฤษฎีนี้มีส่วนดีในเรื่องการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยมีเหตุผลทางทฤษฎีมาสนับสนุนดังนี้คือ

เพื่อผลแห่งความรับผิดชอบทางละเมิดคือถูกบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันไม่ใช้ถูกลงโทษอย่างผลความรับผิดชอบทางอาญา ฉะนั้นกฎเกณฑ์ละเมิดก็ควรจะให้เข้ารอยกับผลของการละเมิดเหมือนกัน คือไม่จำเป็นต้องมีความผิด อันกรณีที่จะยกเรื่องความผิดมาพิจารณาด้วยนั้น หมายถึงว่า เราจะลงโทษเขาด้วยเราแต่เราไม่ได้ลงโทษเขา เราเพียงให้เขาใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเท่านั้น ทำไมจึงต้องมีหลักเกณฑ์ว่าเขาต้องผิด เพียงแต่เป็นผู้ก่อความเสียหายก็ควรถือเป็นละเมิดแล้ว การที่เอาความผิดเข้ามาในหลักเกณฑ์ละเมิดทำให้หลักกฎหมายเขวไป ทำให้ยากอยู่เสมอว่าผลแห่งความรับผิดชอบทางละเมิดเป็นการลงโทษ²⁶

เหตุผลทางกฎหมาย ผลแห่งความรับผิดชอบทางละเมิดคือการบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายมิใช่เป็นการลงโทษ เช่นเดียวกับความรับผิดชอบทางอาญา ดังนั้น กฎเกณฑ์เรื่องละเมิดไม่ควรคำนึงถึงความผิดเช่นเดียวกับกฎเกณฑ์ทางอาญา เพียงแต่เป็นผู้ก่อความเสียหายก็ควรถือเป็นละเมิดแล้ว เพื่อเหตุผลทางพฤติการณ์ ในทางพฤติการณ์ผู้ถือทฤษฎีรับภัยได้อ้างไว้ 2 ข้อคือ

²⁵ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ช (2527). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้*. หน้า 611.

²⁶ จิต เศรษฐบุตร. (2550). *กฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด*. หน้า 107.

1) เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นและหาผู้ผิดมิได้ โศกได้ชี้ให้เจ้าทุกข์เป็นผู้รับภัย ซึ่งไม่เป็นธรรมโดยยังมีบุคคลอีกผู้หนึ่งซึ่งน่าจะรับเคราะห์ ผู้นั้นคือผู้ก่อความเสียหาย (L'auteur du dommage) เป็นความยุติธรรมที่จะให้ผลแห่งการกระทำหรือกรรมตกอยู่กับผู้ก่อการกระทำนั้น เจ้าทุกข์หรือผู้เสียหายนั้นไม่ได้ก่อ เป็นแต่ถูกรรณนั้น ทำไมเขาจะต้องรับภัยนั้นๆ เพราะความเสียหายจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็แล้วแต่การกระทำของผู้อื่น เจ้าทุกข์ไม่มีอำนาจกีดกันความเสียหายนั้นได้เลย ฉะนั้นการที่ถือหลักความผิดในเรื่องละเมิดนั้นเท่ากับให้ผู้ที่อยู่เฉยๆ (Passif) ได้รับเคราะห์ แต่หากถือทฤษฎีรับภัย คือให้ผู้ก่อภัยรับภัยเองแล้วก็จะตรงกับความยุติธรรม

2) ในเรื่องของการหาผู้ต้องรับภัยก็เป็นของไม่ยาก คงมีแต่วิเคราะห์ว่าภัยนั้นเป็นผลเพราะเหตุใด และเหตุนี้ใครเป็นผู้ก่อ ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ส่วนในเรื่องการหาผู้ติดตาม หลักเก่า จะต้องพิเคราะห์ถึงว่าการกระทำใดเป็นผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ยาก สิ่งใดผิดหรือไม่ผิดเป็นปัญหาที่สูง เปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่ท้องถิ่นและสมัยต่างกับการหาเหตุของความเสียหายซึ่งยอมใช้ได้ทุกท้องถิ่น และทุกสมัย ตามนัยนี้เองจึงมีบางคนเรียกทฤษฎีรับภัยว่า “Theorie objective” และเรียกความคิดเห็นว่าความรับผิดชอบละเมิดจำเป็นต้องมีความผิดเป็นหลัก นั้นว่า “Theorie subjective”²⁷

เหตุผลทางพฤติการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้จะหาผู้รับผิดชอบได้ก็ไม่ควรจะให้ผู้เสียหายเป็นผู้รับเคราะห์โดยที่ความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของเขา เพียงแต่พิเคราะห์ว่าภัยนั้นเป็นผลเพราะเหตุใด และเหตุนี้ใครเป็นผู้ก่อผู้นั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

แม้ว่าทฤษฎีรับภัยจะมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาความรับผิดชอบด้วยความยุติธรรมอันเป็นเกณฑ์พื้นฐานของความผิด แต่สำหรับในสังคมปัจจุบันซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้กรรมวิธีการผลิตซับซ้อนยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หลักการของทฤษฎีนี้จึงเหมาะสมในการที่จะนำมาใช้เพื่อเยียวยาความรับผิดชอบทางแพ่งในคดีที่เกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ความมุ่งหวังของทฤษฎีรับภัยก็คือ เอาความผิดออกจากหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบละเมิด แต่จะได้เอาหลักเกณฑ์อื่นใดแทนที่หรือไม่นั้น ผู้ถือทฤษฎีรับภัยยังมีความเห็นไม่สอดคล้องกันซึ่งได้แบ่งหลักเกณฑ์ได้ ดังนี้

²⁷ แหล่งเดิม.

1) Saleilles ผู้ให้กำเนิดทฤษฎีรับภัยนั้น ถือว่าไม่จำเป็นจะต้องเอาหลักเกณฑ์ใดไปรวมที่แทนหลักเกณฑ์ความผิดเลย ฉะนั้นหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางละเมิดคงมีอยู่สองอย่างเท่านั้น คือ ความเสียหายและความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความเสียหายกับการกระทำของผู้ต้องหาเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง การหาผู้ละเมิดก็คือ หาผู้ที่ก่อความเสียหายนั้นเพราะผู้ก่อละเมิด เป็นทฤษฎีรับภัยชนิดแท้ที่สุดถือว่าผู้ใดกระทำผู้หนึ่งรับภัยแห่งการกระทำนั้นด้วย (Quiconque agit doit subir les risques de son active) แต่จะเห็นได้ว่าทฤษฎีรับภัยชนิดแท้ขึ้นต่อหลักกฎหมายมาก ย่อมเห็นอยู่เสมอว่าการกระทำของมนุษย์ที่กระทำโดยเขามีสิทธิกระทำแม้จะมีความเสียหาย เขาก็ต้องไม่รับผิดชอบนั้นแล้วจะเรียกว่าเขามีสิทธิกระทำอย่างไรได้

2) หลักเกณฑ์การกระทำที่ผิดปกติ (Act abnormal) เป็นความคิดเห็น Georges Ripert ท่านได้กล่าวเรื่องทฤษฎีรับภัยโดยถือหลักเกณฑ์ “การกระทำที่ผิดปกติ” ไว้เมื่อท่านได้วินิจฉัยเรื่องความรับผิดชอบระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีผู้เข้าใจกันว่า เจ้าของที่ดินอาจจะรับผิดชอบทางละเมิดเนื่องจากทำความเสียหายต่อเพื่อนบ้านโดยเขาไม่มีความผิดเมื่อการกระทำของผู้ถือกรรมสิทธิ์อันก่อให้เกิดความเสียหายนั้น เป็นการกระทำที่ผิดปกติ (Abnormal) ท่าน Ripert เข้าใจว่าการที่เอาหลักเกณฑ์การกระทำที่ผิดปกติไปแทนความผิดนี้ ใช่ว่าเฉพาะในเรื่องความรับผิดชอบระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียงเท่านั้นก็หาไม่ แท้จริงควรใช้หลักเกณฑ์นี้ในทางรับผิดชอบทางละเมิดโดยทั่วไป ไม่ว่ากรณีใด ฉะนั้นในกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบทางละเมิดจึงไม่จำเป็นจะต้องมีความผิด แต่ทั้งนี้ให้ความหมายว่าการใช้สิทธิใดๆ ก็ตามหากมีความเสียหายขึ้น ใช่ว่าผู้ใช้สิทธิจะไม่ได้รับความผิดในผลแห่งการใช้สิทธิ ก็หาไม่ได้ยังต้องพิจารณาว่าผู้ใช้สิทธินั้นเป็นไปตามปกติธรรมดาหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามปกติธรรมดาคือหมายความว่าผู้อยู่ในฐานะอย่างเขาจะทำเช่นนั้นอยู่แล้ว ผู้ใช้สิทธิ ก็จะไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ถ้าการให้สิทธิหาเป็นไปตามปกติธรรมดาไม่ได้ใช้สิทธินอกแนวทางที่ผู้อื่นเขากระทำกันก็ถือว่าผู้นั้นละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามได้

3) หลักเกณฑ์การเอาประโยชน์ (Profiter) เรียกทฤษฎีนี้ว่า Theorie du risqué-profit คือถือว่าเมื่อบุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อเอาประโยชน์แห่งการกระทำนั้น หากว่าการกระทำกลับทำให้ผลร้ายมีภัยเกิดขึ้น บุคคลผู้กระทำนี้ก็ต้องรับภัยนั้น ไม่ควรให้ผู้อื่นได้รับเคราะห์

การเอาประโยชน์ (Profiter) นั้น ตามธรรมดาย่อมมีความหมายที่กว้างมาก แต่ถ้าเป็นเช่นนี้ Theorie du risqué profit หรือ “ทฤษฎีรับภัยที่ถือหลักเกณฑ์การเอาประโยชน์” ก็ไม่แตกต่างอะไรกับทฤษฎีรับภัยชนิดแท้ดังกล่าวข้างต้น เพราะว่าบุคคลการกระทำการใดๆ ก็ย่อมมุ่งหวังถึงผลประโยชน์แห่งการกระทำนั้นๆ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น เขาก็ต้องเป็นละเมิดทุกกรณีไป จึงถือว่า “Profiter” การเอาประโยชน์ ต้องหมายความว่าอย่างแคบว่าเป็นการกระทำประกอบการที่หาทำไร “Faire

l'exploitation" เป็นการแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ "Speculer economiquement" อยู่ในคำพูดของท่าน Louis Josserand ว่า ผู้ใดสร้าง ควบคุม และจัดองค์การใดองค์การหนึ่งซึ่งการดำเนินขององค์การนั้น สามารถจะทำความเสียหายให้ผู้อื่นย่อมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำขององค์การนั้น ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นจะต้องมีปัญหาความผิดจากผู้รับผิดชอบแต่อย่างใด เป็นภัยอาชีพ Risqué professionnel ซึ่งผู้ใดก่อ ผู้หนึ่งก็ต้องรับผิดชอบจะให้พ้นไปกับผู้อื่นไม่ได้ภัยนี้ต้องตกอยู่ในรายจ่ายของผู้หนึ่งก่อน²⁸

2.3.2 ทฤษฎีความผิด (Fault Theory)

ทฤษฎีความผิดสามารถแยกได้เป็น 2 หลักย่อยๆ คือ

1) หลักความรับผิดชอบอยู่บนพื้นฐานของความผิดหรือหลักความผิดที่ต้องมีการพิสูจน์ความผิด (Liability base on Fault)

การกระทำที่ถือว่าเป็น ความผิด (Fault) หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยใช้ความผิดเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยความรับผิดทางละเมิด ซึ่งการกระทำผิดถือว่าเป็นการกระทำชั่ว เมื่อก่อให้เกิดความเสียหายถือว่าเป็นละเมิด ผู้กระทำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน (Compensation)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการฟ้องคดีสำหรับความประมาทเลินเล่อมีอยู่ว่า คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอันเป็นมูลพิพาทขึ้นมาฝ่ายนั้นมีหน้าที่นำเสนอ (He who asserts a matter must prove it) ซึ่งหลักดังกล่าวมาจากหลักกฎหมายโรมันที่ว่า “ภาระการพิสูจน์ตกแก่คู่ความซึ่งกล่าวอ้างว่าได้ตกแก่ผู้ปฏิเสธไม่” (ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat) ดังนั้นภาระการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อ (Negligence) และความเสียหาย (Damage) จึงตกอยู่แก่โจทก์ผู้ฟ้องคดีละเมิด กล่าวคือ โจทก์ผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายและความเสียหายของตนเกิดจากการกระทำของจำเลย จำเลยเป็นฝ่ายผิด คือจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้กระทำเป็นความผิดทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เป็นเรื่องที่ผู้ได้รับความเสียหายจะต้องนำเสนอพิสูจน์ โดยผู้เสียหายต้องนำเสนอพิสูจน์องค์ประกอบของความผิดให้ครบทั้ง 2 องค์ประกอบคือ

- (1) องค์ประกอบทางการกระทำ คือ การกระทำโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย
- (2) องค์ประกอบทางจิตใจ คือการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

²⁸ แหล่งเดิม.

ดังนั้น หากการกระทำของผู้ทำละเมิดทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นการกระทำโดยสุจริต แม้จะไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่น ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น ถือการกระทำนั้นไม่เป็นละเมิด

2) หลักความรับผิดตามข้อสันนิษฐานความผิด (Liability base on Presumption of Fault)

แต่เดิมการกำหนดความรับผิดของบุคคล จะต้องปรากฏว่าผู้กระทำต้องมี “ความผิด” (Never any liability without fault) อันเป็นหลักเกณฑ์ในเรื่องความรับผิดทางละเมิดกล่าวคือ ผู้ที่จะรับผิดทางละเมิดได้ต้องปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำ หรือละเว้นการกระทำการใดประการหนึ่งโดยจงใจ (Wrongful Intention) หรือประมาทเลินเล่อ (Negligence) และสามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำเช่นนั้นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ขอบเขตและหลักเกณฑ์ทางละเมิดดั้งเดิม ยังไม่กว้างขวางพอที่จะครอบคลุมถึงความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักความรับผิดแบบดั้งเดิมแล้วจะมีผลว่าภาระการพิสูจน์ดังกล่าวจะเป็นภาระแก่ผู้เสียหาย หากผู้เสียหายไม่อาจนำสืบพิสูจน์ได้ ผู้ถูกกล่าวหาถือว่าไม่มีความผิด (No Fault) และ ไม่ต้องมีความรับผิด (No Liability) ในความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁹

ทฤษฎีความผิดยอมรับหลักเกณฑ์ที่ว่า ผู้ก่อความเสียหายจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อการกระทำของตนเป็นความผิด ซึ่งถือหลัก “ไม่มีความรับผิดถ้าปราศจากความผิด” (Liability as a result of fault) ตามหลักกฎหมายโรมันที่ถือว่าความรับผิดทางละเมิดนั้นอยู่บนพื้นฐานของ “ความผิด” (Fault) ซึ่งหมายถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อล่วงสิทธิของบุคคลอื่น แนวความคิดนี้ได้รับการยึดถือ เรื่อยมาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้รับบาดเจ็บอยู่เสมอจากการทำงานของเครื่องจักรกล และอุบัติเหตุจาก ยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรก็ก่อให้เกิดความเสียหายในสังคมมากขึ้น หากยังยึดแนวความคิดที่ว่า ผู้เสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ต่อเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำอันเป็นความผิด ผู้เสียหาย ก็มักจะไม่ได้รับการเยียวยา

ดังนั้นจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ศาลและฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปพยายามที่จะลดความแข็งแกร่งของหลักความรับผิดที่อยู่บนพื้นฐานของ “ความผิด” ลง ทำให้ทฤษฎีรับภัย (Theory of risk) กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง โดยมีชื่อเรียกต่างๆ

²⁹ วีรศักดิ์ วรจิตตานนท์. (2551). ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคยานยนต์ใหม่ที่มีความชำรุดบกพร่อง: ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา. หน้า 22-23.

กัน เช่น ความรับผิดโดยไม่มีความผิด (Liability without fault) หรือความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (Liability as imposed by the laws) หรือความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)³⁰

2.3.3 ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability)

ทฤษฎีนี้มีชื่อเรียกต่างๆ กัน ความรับผิดโดยไม่มีความผิด (Liability without fault) ความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (Liability as imposed by the law) ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute liability) ซึ่ง หมายถึง ความรับผิดที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดทั้งที่ไม่มี ความผิด กรณีที่จะถือเป็นความรับผิดเด็ดขาดต่อเมื่อมิใช่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมิเจตนาดี หรือเจตนาร้าย และไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำก็ ไม่พ้นความรับผิด

รากฐานแห่งแนวคิดเริ่มมาจาก การที่จำเลยก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่อสมาชิกในสังคม

หลักเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดในประเทศต่างๆ พอสรุปลักษณะของความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ได้ดังนี้

1) บุคคลผู้จะต้องรับผิด การที่บุคคลต้องรับผิดก็เพราะสถานะของบุคคลนั้น คือ สถานะที่เป็นผู้ดูแล หรือเป็นเจ้าของ เป็นต้น การพิจารณาว่าบุคคลในสถานะใดจะต้องรับผิดนั้น ขึ้นอยู่กับว่า ในสถานะนั้นเขาเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่นั้น หากสถานะนั้นถือว่าเขาเอง เป็นผู้ก่อให้เกิดภัย เขาก็ต้องรับผิด เพราะความรับผิดเด็ดขาดนั้นขึ้นอยู่กับว่าความเสียหายนั้นควร เกิดขึ้นจากภัยของใคร ด้วยเหตุนี้ บุคคลจึงต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะเขาอยู่ใน สถานะของผู้ก่อภัยไม่ว่าความรับผิดของเขาเกิดขึ้นจากความผิดแต่ประการใด ความเสียหาย เกิดขึ้นแม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว ซึ่งหากใช้ความรับผิด โดย ความผิดแล้วก็จะทำให้ผู้เสียหายได้รับบาปเคราะห์ โดยไม่ได้รับการทดแทนความเสียหาย

2) ทรัพย์สินที่ต้องรับผิด กฎหมายของบางประเทศได้กำหนดถึงประเภท ชนิดและ คุณสมบัติของสิ่งของเขาไว้ ทั้งนี้เพราะการกำหนดถึงลักษณะของสิ่งของดังกล่าว ย่อมเป็น ประโยชน์ต่อการจำกัดขอบเขตไม่ให้มีการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดกว้างมากเกินไป เพราะ มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นว่า หลักความรับผิดเด็ดขาดเป็นหลักทั่วไปของความรับผิดนั่นเอง ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการกำหนดลักษณะของสิ่งของก็เพื่อให้มีความชัดเจนในการตีความ

3) ข้อยกเว้นความรับผิด ถึงแม้ว่าความรับผิดเด็ดขาดจะมีความหมายไปในทางที่ว่า เป็นความรับผิดโดยไม่มีข้อยกเว้นก็ตาม แต่ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้

³⁰ สายสุตา นิงสานนท์. (2525). ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด. หน้า 41.

กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดโดยเด็ดขาดไว้ ซึ่งข้อยกเว้นความรับผิด จะมีความแตกต่างไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยข้อยกเว้นความรับผิดที่สำคัญคือเหตุสุดวิสัย (Force Majeure)

ภาระการพิสูจน์ โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น เกิดจากการกระทำของบุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อผู้เสียหายเพียงแต่พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ใดเท่านั้น ประโยชน์ที่โจทก์จะได้รับ คือ ภาระการพิสูจน์ถูกผลักไปยังจำเลยทันที โจทก์จึงไม่มีภาระยุ่งยากในการพิสูจน์คดี จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ให้ตนพ้นผิดโดย ยกข้อต่อสู้ว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง หากจำเลยพิสูจน์ไม่ได้จำเลย ก็ต้องรับผิดต่อโจทก์³¹

หลักความรับผิดเด็ดขาดของประเทศไทยปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ที่กำหนดให้มีความรับผิดแม้ไม่มีการกระทำที่ถือว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อได้แก่บทบัญญัติ มาตราที่ 433 ถึง มาตรา 437 ซึ่งกล่าวถึงความรับผิดกรณีที่ไม่มี การกระทำละเมิดของบุคคล แต่กฎหมายสันนิษฐานความรับผิดไว้ว่าผู้ใดต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงเรียกความรับผิดในลักษณะนี้ว่าบทสันนิษฐานความรับผิดโดยปราศจากความผิด ซึ่งมีทั้ง บทสันนิษฐานไม่เด็ดขาด คือ มาตรา 433 มาตรา 434 มาตรา 435 และมาตรา 437 ในบทบัญญัติ มาตรา 433 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหาย ใดอันเกิดแต่สัตว์นั้นเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวัง อันสมควรแก่การเลี้ยงการ รักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่นหรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น

อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าหรือยั่วยุสัตว์นั้นโดยละเมิดหรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือยั่วยุสัตว์นั้นๆ ก็ได้”³²

ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาว่า สุนัขในบ้านจำเลยออกจากบ้านไปกัดโจทก์ ภริยา จำเลยรับว่าเป็นเจ้าของ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ต้องสันนิษฐานว่าสุนัขเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1474 จำเลยจึงเป็นเจ้าของสุนัขด้วย สุนัขหลบหนีออกไปได้ขณะจำเลยเปิดประตู สุนัขจึงออกไปกัดโจทก์ได้แสดงว่าจำเลยมิได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรในการเลี้ยงดูสุนัขจำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โจทก์รวมทั้งทดแทนความตกใจและทุกข์ทรมานด้วย³³

³¹ วีรศักดิ์ วรอุตตานนท์. เล่มเดิม. หน้า 20-21.

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 433.

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2488/2523.

ดังนั้นหากผู้ได้รับความเสียหายฟ้องจำเลยโดยอาศัยบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตราข้างต้นแล้ว ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายจะน้อยกว่าการฟ้องคดี ตามความผิดฐานละเมิดทั่วไป เนื่องจากโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยตามมาตราดังกล่าวนั้น จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ว่า ความเสียหายเกิดจากวัตถุแห่งเหตุนั้นๆ เช่น ของตกหล่นหรือทิ้งขว้าง ยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ทรัพย์สินอันตราย

บทบัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาด มิได้มีอยู่ในทางแพ่งเท่านั้น แต่มีปรากฏอยู่ในทางอาญาด้วย เช่น ความรับผิดชอบต่อการตาย และการรับอันตรายสาหัส ในขณะที่มีการหลุมศพของผู้บุคคล เข้าร่วมในการหลุมศพต่อผู้ เป็นต้น

2.3.4 ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข (Theory of constraints or Conditional Theory)

ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข มีหลักอยู่ว่าผลอันหนึ่งอาจเกิดจากเหตุได้หลายๆ เหตุ ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุหนึ่งที่เกิดผลอันนั้น จำเลยต้องรับผิดชอบหรือ อาจกล่าวในรูปเงื่อนไขได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นเงื่อนไขให้เกิดผลขึ้น ซึ่งถ้าไม่มีการกระทำของจำเลยผลนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นแสดงว่าผลนั้นเกิดขึ้นเพราะการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้ยึดหลักเกณฑ์ในเรื่องกฎหมายอาญาเป็นข้อใหญ่ ซึ่งน่าจะให้ความยุติธรรมกับผู้เสียหายอย่างดีที่สุด ซึ่งข้อดีของทฤษฎีเงื่อนไขก็คือเป็นหลักตรงกับความจริงตามธรรมชาติทำให้เป็นการง่ายที่จะวินิจฉัยว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นได้จากการกระทำนั้นๆ หรือไม่ และข้อเสียของทฤษฎีนี้ก็คือ จำเลยอาจต้องรับผิดชอบในผลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งๆ ผลอาจกลับมาจากเหตุ คือการกระทำของจำเลยได้ ซึ่งทำให้จำเลยรับผิดชอบมากเกินไป³⁴

ตัวอย่าง เจ้าของสุนัขพาสุนัขไปเดินเล่นตามถนนในเมือง โดยปล่อยให้สุนัขเดินเล่นไปตามหลัง ไม่ควบคุมตามสมควร สุนัขเข้าไปใกล้เด็ก เด็กเงื้อมมือขึ้นไล่สุนัข สุนัขตกใจวิ่งไปบนถนนพอดีมีรถคันหนึ่งแล่นมาโดยเร็วเกินอัตราที่กำหนด ผู้ขับรถหักหลบสุนัขไปชนเอาคนซึ่งกำลังข้ามถนนซึ่งไม่ใช่ทางข้ามคนข้ามถนนได้รับบาดเจ็บและต่อมาได้ถึงแก่ความตาย ที่โรงพยาบาลเพราะบาดแผลเป็นพิษ เนื่องจากแพทย์ทำบาดแผลไม่ดี ในกรณีเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าการกระทำของเจ้าของสุนัขเป็นเหตุ (เงื่อนไข) แห่งความตายของคนข้ามถนน เพราะหากเขาจูงสุนัขไว้หรือควบคุม

³⁴ วาริ นาสกุล. เล่มเดิม. หน้า 83.

ตามสมควรให้ถูกต้องตาม พระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบก พ.ศ. 2477 มาตรา 59³⁵ สุนัขก็จะลงไปที่ถนนไม่ได้ ผู้ขับรถก็จะต้องหักหลบสุนัขไปชนคนข้ามถนนที่เพิ่งจะ เริ่มเดินลงมาเพื่อจะข้ามถนนจากฝั่งตรงข้าม แม้จะมีข้อโต้แย้งได้ว่าการกระทำของคนอื่นในเรื่องนี้ก็มีเป็นเหตุทำให้คนข้ามถนนตายด้วย คือการกระทำของเด็ก ของผู้ขับรถ ของผู้ข้ามถนนเอง และของแพทย์ก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะการกระทำต่างๆ ที่มารวมกันจนเกิดผลขึ้นนี้แต่ละอย่างต่างก็เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลขึ้นถ้าขาดการกระทำอันใดอันหนึ่งไป ความตายก็ไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นจึงถือว่าการกระทำทุกอย่างเป็นเหตุให้เกิดผลได้เท่าเทียมกัน³⁶

ในทฤษฎีเงื่อนไขอาจมาใช้ในกฎหมายอาญาได้ เพราะตามกฎหมายอาญาโดยปกติ จำเลยจะรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ฉะนั้น แม้จะฟังว่าผลเกิดจากการกระทำของจำเลย แต่ถ้าจำเลยไม่ได้ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาเว้นแต่จะ ได้กระทำโดยประมาท อย่างไรก็ดีโดยที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63 ใช้ทฤษฎีผลธรรมดาสำหรับเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น ฉะนั้น การที่จะนำทฤษฎีเงื่อนไขมาใช้ในทางอาญา จึงนำมาใช้ได้ในฐานะที่เป็นข้อยกเว้นเท่านั้น เช่นในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา³⁷

2.3.5 ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Theory of Adequate Cause)

ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมีหลักอยู่ว่า แม้เหตุหลายเหตุจะก่อให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้นได้ก็ตาม เหตุที่ว่าผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบก็คือ เหตุที่ตามธรรมดาย่อมทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้เท่านั้น กล่าวคือ จะต้องนำเหตุกับผลมาพิจารณาคูควบคู่กันไปว่าตามธรรมดาเหมาะสมกันหรือไม่ที่จะเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน ตัวอย่าง นางอ้อยรีบไปทำธุระเมื่อเปิดประตูบ้านเพื่อออกไปนอกบ้าน เป็นเหตุให้สุนัขพันธ์บางแก้วที่เลี้ยงไว้ในบ้านวิ่งออกไปกัดนางดาคนกวาดถนนที่กำลังกวาดถนนอยู่หน้าบ้านนางอ้อย ทำให้นางดาได้รับบาดเจ็บ เห็นว่านางอ้อยทราบดีว่าสุนัขอยู่ในบ้าน การเปิดประตูเข้าออกจะต้องระมัดระวังป้องกันมิให้สุนัขหนีออกไปนอกบ้านได้ ซึ่งนางอ้อยสามารถกระทำได้ การที่สุนัขหลบหนีออกไปได้ขณะนางอ้อยเปิดประตูแสดงว่านางอ้อยมิได้ใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้น สุนัขจึงออกไปกัดนางดาได้ ฟังได้ว่านางอ้อยมิได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรในการเลี้ยงดูสุนัข นางอ้อยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่นางดา

³⁵ พระราชบัญญัติกฎหมายจราจร พ.ศ. 2477, มาตรา 59 ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522, มาตรา 111 กำหนดว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขี่ จูง ไล่ต้อน หรือปล่อยสัตว์บนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจรและไม่มีผู้ควบคุมเพียงพอ.”

³⁶ วิชา มหาคุณ. (2516). ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง. หน้า 165.

³⁷ วารี นาสกุล. เล่มเดิม. หน้า 83.

ตามตัวอย่าง ข้อดีของทฤษฎีนี้คือเป็นทฤษฎีที่ตรงกับหลักวินัยของความประมาทเลินเล่อของจำเลยตามพฤติการณ์ ข้อเสียคือ เป็นการจำกัดผลที่ผู้ต้องรับผิดชอบแสดงอยู่ในวงที่ผู้กระทำได้คาดเห็นเท่านั้นอันทำให้บางกรณีขัดกับความเป็นจริง³⁸

2.3.6 ความรับผิดชอบละเมิดในความเสียหายอันเกิดจากสัตว์

ในสังคมดั้งเดิม (Primitive) ทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าทรัพย์สินประเภทอื่นน่าจะเป็นสัตว์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุมดูแลตามสภาพแห่งทรัพย์สินนั้นๆ ตัวทรัพย์สินเองไม่ได้ทำอะไร³⁹ มีแต่ก่อให้เกิดความเสียหายกฎหมายต้องการให้มีคนรับผิดชอบในความเสียหายนั้น ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบก็คือเจ้าของหรือผู้ดูแล หรือบางกรณีอาจจะเป็นเรื่องที่คนใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องมือในการทำละเมิดก็ได้ ดังนั้นความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน จะอยู่บนพื้นฐานความผิด (Fault) หรือความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability หรือ No Fault Liability) จึงอยู่กับสภาพแห่งทรัพย์สินและการใช้ทรัพย์สินนั้นว่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นอย่างไร

ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์

ตามสภาพธรรมชาติของสัตว์นั้น อาจมีทั้งพวกดุร้าย พวกที่เชื่อง ในทางกฎหมายจึงได้กำหนดความรับผิดชอบจากความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ที่ต่างกัน

1) ระบบ Common Law แยกสัตว์ออกเป็น 2 ประเภทแต่ละประเภทใช้หลักเกณฑ์พื้นฐานความรับผิดชอบที่ต่างกันคือ

(1) สัตว์ดุร้าย สัตว์อันตราย (Dangerous Animals) อังกฤษและอเมริกาใช้หลักเดียวกันคือ ความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability)

(2) สัตว์ทั่วไป อังกฤษและอเมริกาใช้หลักเดียวกันคือ หลักความผิด (Fault Liability)

แต่เดิมตาม Common Law ของอังกฤษเจ้าของปศุสัตว์ (Livestock) หรือสัตว์อื่นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสัตว์เหล่านั้นเขาไปก่อให้เกิดขึ้นในที่ดินของผู้อื่นถึงแม้เจ้าของสัตว์นั้นจะระมัดระวังอย่างที่สุด (Utmost Care) แล้วก็ตาม⁴⁰ คือ ไม่มีข้อแก้ตัวรับผิดชอบแบบ Strict Liability นั้นเอง ต่อมาจึงมีการแยกเป็นสัตว์ 2 ประเภทและรับผิดชอบต่างกันดังกล่าวข้างต้น

³⁸ กรกช ม่วงกล้า. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุม ดูแลสัตว์เลี้ยง: ศึกษาเฉพาะกรณีสุนัข*. หน้า 32-42.

³⁹ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น. (2547). *ความรับผิดชอบในทางละเมิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สิน* (ใน เอกสารประกอบคำบรรยายกระบวนวิชาหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์). หน้า 88.

⁴⁰ Steven L. Emanuel. (1984). *Torts Casebook Edition Keyed to Prosser, Wade & Schwartz, Torts*, p. 257.

2) ระบบ Civil Law ทั้งในฝรั่งเศสและเยอรมันไม่มีการแบ่งประเภทสัตว์และใช้หลักพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) ทั้งหมด⁴¹

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1908 เยอรมันจึงได้แก้ไขแบ่งสัตว์ออกเป็น 2 ประเภท

(1) สัตว์เลี้ยง (Domestic Animal) ใช้หลักพิสูจน์ความผิด (Proven Fault) คือเจ้าของหรือผู้ดูแลจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความผิดของตนเอง

(2) สัตว์อื่น เยอรมันยังคงใช้หลักเกณฑ์เหมือนเดิมคือ ความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability)

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ไม่มีการแบ่งประเภทสัตว์ไว้เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส และเยอรมัน ก่อน ค.ศ.1908⁴² และไม่ได้ใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) แต่ใช้หลักความผิด (Fault liability) และใช้ระบบสันนิษฐานความผิด (Presumed Fault) คือ เจ้าของหรือผู้เลี้ยงรักษาต้องพิสูจน์ให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้⁴³

1) ได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวินัยของสัตว์หรือพฤติกรรมอย่างอื่น

คำว่า “พฤติกรรมอย่างอื่น” (Other Circumstances) นั้น ท่านอาจารย์ไพจิตร บุญญพันธุ์ ได้ให้ความเห็นน่าสนใจว่า ตามพฤติกรรมอย่างอื่นมีผู้เข้าใจว่าหมายถึง ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามพฤติกรรมอย่างอื่น ซึ่งถ้าหากแปลความดังนี้ ลองยกอุทาหรณ์ให้ดูจะเห็นได้ชัด เช่น เจ้าของร้านค้าเลี้ยงสุนัขไว้หน้าร้าน เพราะไม่มีใครที่จะเลี้ยงหลังร้าน ผูกมัดโซ่ไว้อย่างแข็งแรง แต่สุนัขก็ยังกัดทำร้ายลูกค้าที่มาติดต่อร้านได้ อย่างนี้ย่อมเรียกว่า ได้เลี้ยงสุนัขตามพฤติกรรม หรือเลี้ยงสุนัข อดๆ อยากๆ เพราะไม่มีเงินซื้ออาหารให้กินสุนัขจึงเที่ยวขโมยของเขากิน ย่อมถือว่าเป็นการเลี้ยงสุนัขตามพฤติกรรม แต่กรณีดังกล่าว จะให้เจ้าของร้านหรือผู้เลี้ยงสุนัขพ้นความรับผิดหรือ โดยมาตรา 433 นี้มีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งญีปุ่น มาตรา 718 ซึ่งบัญญัติมีใจความว่า ถ้าได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลตามควรแก่ชนิดและนิสัยของสัตว์ก็ไม่ต้องรับผิด แต่ไม่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมอย่างกฎหมายสวิสจากประมวลกฎหมายลักษณะหนี้ มาตรา 56 ซึ่งบัญญัติมีใจความตอนหนึ่งว่า ถ้าใช้ความระมัดระวังตามพฤติกรรมก็ไม่ต้องรับผิด โดยไม่ได้กล่าวถึงชนิดและนิสัยของสัตว์อย่างกฎหมายญีปุ่นไว้ด้วย

⁴¹ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น. เล่มเดิม. หน้า 89.

⁴² แต่กฎหมายอาญาของไทยได้แบ่งสัตว์ไว้ 2 ประเภท ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 377 “ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปลอมปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ต้องระวางโทษ...”

⁴³ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น. เล่มเดิม. หน้า 90.

ดังนั้น เมื่อเอากฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายสวิสเซอร์แลนด์มาผสมกันเป็นฉบับมาตรา 433 จึงอาจมีข้อความที่ทำให้หลงเข้าใจผิดไปกันได้⁴⁴

ตัวอย่างการไม่ระมัดระวังอันสมควร (Proper Care) แก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยสัตว์หรือพฤติกรรมอื่น เช่น จำเลยเลี้ยงกระป๋องไว้โดยผูกเชือก เชือกขาดเพราะกระป๋องดันกระป๋องจึงไล่ขวิดบุตรจำเลย จำเลยไล่ตีกระป๋อง กระป๋องจึงหนีเข้าสวน โจทก์และขวิดโจทก์บาดเจ็บ ดังนั้นจำเลยมิได้ใช้ความระมัดระวังติดตามเอากระป๋องกลับมา จึงต้องรับผิดชอบ⁴⁵

2) ความเสียหายย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น⁴⁶

ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในทางละเมิดจากสัตว์ก็คือ เจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรักษาคนใดคนหนึ่ง ไม่ใช่ทั้งสองคน ดังนั้น ถ้ามีผู้รับเลี้ยงรักษาแทนเจ้าของแล้ว เจ้าของสัตว์ไม่ต้องรับผิดชอบ⁴⁷

2.4 แนวคิดทฤษฎีในทางอาญา

วิธีการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสมัยก่อนนั้น แตกต่างจากปัจจุบันมากด้วยเหตุว่ากิจการตำรวจ ซึ่งถือเป็นกองกำลังที่จะคอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนและป้องกันอาชญากรรมยังไม่เกิดขึ้น และความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดก็ยังล่าช้า การป้องกันอาชญากรรมในสมัยนั้นคือ การประหารชีวิตผู้กระทำผิดเสีย เพราะคนในสมัยนั้นเชื่อว่า กฎแห่งความรุนแรงโหดร้ายอย่างที่สุด (Maximum Severity) เป็นวิธีการที่ดีกว่า อาจกล่าวได้ว่า จุดประสงค์ของการลงโทษในสมัยนั้นมิใช่เพื่อความยุติธรรม แต่เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเท่านั้น ดังนั้นวิธีการจึงไม่เป็นข้อพิจารณาเท่าใดนักแต่จุดประสงค์นั้นที่สำคัญ กล่าวคือไม่ว่าจะใช้วิธีการเช่นไรก็ตาม แต่ถ้าจุดมุ่งหมายนั้นเพื่อการปราบปรามอาชญากรรมแล้ว วิธีการนั้นย่อมถูกต้องเสมอ⁴⁸

แต่เมื่อมีการวิวัฒนาการทฤษฎีกฎหมายอาญามากขึ้น โดยในประเทศอังกฤษได้มี เจริม เบนธัม นักปรัชญาเมธีนิติศาสตร์ ได้เสนอการปฏิรูปการลงโทษเสียใหม่ เบนธัมได้เสนอร่างกฎหมายอาญาที่สามารถจะใช้เป็นแบบอย่างได้ทั่วโลกและยังได้ออกแบบเรือนจำที่เขาเห็นว่าดีที่สุดอีกด้วย

⁴⁴ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2522). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด*. หน้า 109-110.

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 264/2474.

⁴⁶ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2520). *คำบรรยายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะทั่วไปแห่งหนึ่ง*. หน้า 44-49.

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 973/2479.

⁴⁸ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2548). *ทฤษฎีอาญา*. หน้า 31.

2.4.1 ทฤษฎีการจำกัด (Limiting Principles)

หลักเกณฑ์แรกที่ว่าด้วยการจำกัดนี้ มีแนวคิดหลักกว่าการใช้โทษทางอาญานั้น ต้องมีข้อจำกัด ดังนั้น จึงไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการหรือ ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมหลักเกณฑ์เช่นนี้มีวิวัฒนาการทั้งในเนื้อหาและรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้⁴⁹

1) กฎหมายอาญานั้นไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามที่มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้บุคคลเชื่อฟัง

2) ไม่ควรที่จะนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศจากพิษภัย

3) ไม่ควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นวิธีการที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่สามารถทำให้บรรลุถึงซึ่งจุดประสงค์เช่นเดียวกันนั้น ด้วยวิธีการอื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์เข็ญน้อยกว่า

4) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้ เมื่อผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นน้อยกว่าผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษ

5) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้ เพื่อจุดประสงค์ที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเอง

6) กฎหมายอาญาไม่ควรรวมไว้ซึ่งข้อห้ามที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากมติมหาชน

7) กฎหมายอาญาไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามที่บังคับใช้ไม่ได้

8) กฎหมายอาญาไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามบางประการ ซึ่งเมื่อมีการละเมิดข้อห้ามนั้นแล้วไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นจึงไม่เป็นการเหมาะสมที่จะนำเอาโทษทางอาญามาบังคับใช้ในการควบคุมการเลี้ยวสุนัขที่เป็นสุนัขจรจัดหรือเหตุที่เกิดจากสุนัขจรจัดด้านเหตุที่ว่าผลจากการลงโทษนั้นอาจร้ายแรงกว่าผลจากการกระทำความผิด แต่ในขณะเดียวกันนั้นในส่วนของสุนัขอันตรายที่สามารถทำร้ายมนุษย์จนถึงแก่ความตายได้ ควรมีการนำกฎหมายอาญาเข้ามาบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อฟังซึ่งในกรณีนี้ขัดกับหลักการข้างต้น เพราะเนื่องจากสุนัขอันตรายสามารถก่อให้เกิดความเสียหายที่ร้ายแรงกว่าสุนัขโดยทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้เกิดความปกติสุข อีกทั้งป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนในเรื่องมาตรการควบคุมสุนัขอันตรายนั้น จึงมีเหตุผลเพียงพอที่จะนำกฎหมายอาญาเข้ามาบังคับใช้

⁴⁹ แหล่งเดิม. หน้า 54.

2.4.2 ทฤษฎีการป้องปราม (Deterrence)

ทฤษฎีว่าด้วยการป้องปรามนี้เป็นองค์คัมภีร์ที่มีมาแต่ดั้งเดิมเช่นเดียวกันกับการแก้แค้นตอบแทน แต่องค์คัมภีร์ในปัจจุบันนี้มีได้มีความหมายเดียวกันกับของเดิมทั้งหมด โดยอาจพอสรุปได้ว่าการที่ลงโทษผู้กระทำผิดด้วยโทษอันรุนแรงเพื่อที่จะป้องปรามผู้หนึ่ง หรือบุคคลอื่นมิให้ประพฤติปฏิบัติเอาเยี่ยงอย่างนั้น เป็นวิธีการหนึ่งของกฎหมายอาญา⁵⁰ การป้องปรามอาจมีผลได้ถ้านำมาใช้โดยคำนึงถึงความกลัวของผู้ที่จะกระทำผิดต่อการที่สังคมจะไม่ยอมรับบุคคล ผู้จะกระทำความผิดนั้นเอาไว้ร่วมสังคมด้วยและความกลัวต่อการที่จะถูกจับได้เพื่อนำไปลงโทษ แทนที่จะใช้ความกลัวต่อตัวโทษนั่นเองเป็นหลักสำคัญ ดังนี้พอที่จะเห็นได้ว่า องค์คัมภีร์ของกฎหมายอาญาในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยดั้งเดิมในสาระสำคัญพอสมควร จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีที่มีมาแต่ดั้งเดิมได้ถูกขยายถูกดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ในปัจจุบัน⁵¹

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีนี้มีหลักเกณฑ์สำคัญว่า “สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ และบุคคลแต่ละคนเป็นผู้ทรงสิทธิที่จะสงวนรักษาและควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมเพื่อความสุขสบายของตนเองได้ เมื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมถูกคุกคาม เนื่องจากมลพิษก็สามารถบังคับตามวัตถุแห่งสิทธินี้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าให้เกิดความเสียหายขึ้นกับชีวิต ทรัพย์สินและสุขภาพอนามัยของผู้คนมากน้อยเพียงใดหรือไม่” ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้รับการรับรองยืนยันให้ปรากฏในรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

ทฤษฎีสิทธิในสิ่งแวดล้อมเป็นสิทธิที่พัฒนาจากสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งความมุ่งหมายที่แท้จริงของเรื่องสิทธิมนุษยชนนี้ก็เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้มีอำนาจปกครองและเพื่อโต้แย้งการใช้อำนาจปกครองและเพื่อโต้แย้งการใช้อำนาจของรัฐไม่ให้รัฐหรือผู้ใช้อำนาจในการปกครองใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขตและในเวลาต่อมาได้ขยายสิทธิเรียกร้องต่อรัฐให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อยังให้ประชาชนมีหลักประกันขั้นต่ำสุดที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความผาสุก สิทธิมนุษยชนจึงครอบคลุมไปถึงสิทธิใหม่บางประการ เช่น สิทธิที่จะมีงานทำ สิทธิที่จะมีการพักผ่อนหย่อนใจ และรวมถึงสิทธิที่จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี หรือที่เรียกในที่นี้ว่าสิทธิในสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นพันธกรณีของรัฐที่จะต้องรับภาระดำเนินการจัดให้มีหลักประกัน

⁵⁰ แหล่งเดิม. หน้า 94.

⁵¹ แหล่งเดิม. หน้า 95.

ดังกล่าวแก่ประชาชนพลเมืองของรัฐ และการที่จะให้หลักประกันที่ดีแก่ประชาชนก็คือ การที่จะต้องมีการกฎหมายบัญญัติคุ้มครองและรับรองสิทธิเหล่านี้แก่ประชาชนและขณะเดียวกันบทบัญญัติกฎหมายนี้ก็จะเป็นพันธกรณีที่รัฐจะต้องดำเนินการต่อไป⁵²

2.5.1 แนวคิดเรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle)

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ หลักผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่ายนี้เป็นหลักที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development--OECD) จำนวน 24 ประเทศ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 1972 ที่ประชุมนี้ได้ชี้แนะให้ประเทศสมาชิกใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งหมายถึงผู้ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการป้องกันและการควบคุมมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนการทำให้กลับสู่สภาพเดิม ซึ่งเป็นการนำหลักการเศรษฐศาสตร์มาใช้กับสิ่งแวดล้อม⁵³ จะต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการป้องกันและการควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการทำให้กลับสู่สภาวะปกติ⁵⁴ ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุความเสียหายขึ้นผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการระงับเหตุความเสียหายนั้น

2.5.2 หลักการตีความและการอุดช่องว่างของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁵⁵

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 บัญญัติว่า “กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใดๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมาย ของบทบัญญัตินั้นๆ เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตาม จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัย คดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและถ้าบทกฎหมาย เช่นนั้นก็ไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป”

⁵² สุรัสวดี นนทะโชติ. (2550). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสุนัขที่มีเจ้าของ*. หน้า 12.

⁵³ สุนิย์ มัลลิกะมาส. (2539, มกราคม – มีนาคม). “ทางเลือกหนึ่งในการเยียวยาผู้เสียหายจากปัญหามลพิษ.” *ศุลพาห*, 1 (42). หน้า 104.

⁵⁴ ณรงค์ ใจหาญ. (2548, กุมภาพันธ์). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม: หลักกฎหมายและการบังคับใช้* (เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ) ศูนย์วิจัยและอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

⁵⁵ Oknation. (2550, กันยายน). หลักการใช้ การตีความและการอุดช่องว่างของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=109574>

การอุดช่องว่างของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 วรรคที่สอง บัญญัติว่า “เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นก็ไม่มีด้วยให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป”

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่จะนำมาใช้ในการอุดช่องว่างของกฎหมายก็คือ จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งและหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งการจะนำมาใช้นั้น ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนไม่ควรที่จะเลือกใช้ตามอำเภอใจ คือ ถ้าไม่มีกฎหมายใดที่จะมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ อันดับแรกก็ให้นำจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นนั้นมาปรับใช้ก่อน และถ้าหาก ไม่มีจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นที่จะมาปรับใช้กับเรื่องนั้นๆ ได้ ก็อาศัยบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับใช้และสุดท้ายหากไม่มีบทกฎหมายที่ใกล้เคียงพอจะนำมาปรับใช้ได้จึงให้นำหลักกฎหมายทั่วไปมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงนั้น

1. จารีตประเพณี คือ ระเบียบแบบแผนหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมาช้านานและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งแต่เดิมนั้นกฎหมายก็มีที่มาหรือได้รับแนวทางจากจารีตประเพณีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่จารีตประเพณีที่จะนำมาอุดช่องว่างของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4 นั้น ต้องมีสาระสำคัญคือ ต้องเป็นจารีตประเพณีที่เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติของคนในสังคม และไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือศีลธรรมอันดีทั้งหลายของคนในสังคมและต้องเป็นจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ซึ่งความหมายของจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น หมายถึง จารีตประเพณีของประเทศไทยนั้นๆ

2. บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง คือ การนำข้อเท็จจริงใดที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ไปเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงที่มีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วดูว่ามีความใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกันหรือไม่ ถ้ามีความใกล้เคียงกันถึงขนาดหรือก็คือมีความใกล้เคียงกันอย่างมาก ก็ให้นำบทบัญญัตินั้นมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ได้ ซึ่งหลักการใช้บทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งนี้มาจากหลักที่ว่า “สิ่งที่เหมือนกันควรจะได้รับปฏิบัติอย่างเดียวกันหรือเท่าเทียมกัน”

การเทียบเคียงกฎหมายนี้ออกจากจะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงกันแล้ว อาจต้องพิจารณาไปถึงเนื้อหาหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือแม้กระทั่งถึงตำแหน่งหรือหมวดหมู่ของกฎหมายด้วย ฯลฯ ซึ่งจากที่ได้ลองศึกษาดูแล้วนักกฎหมายแต่ละคนจะมีหลักเกณฑ์การเทียบเคียงที่แตกต่างกัน แต่อยู่บนหลักที่ว่าข้อเท็จจริงทั้งสองเรื่องที่จะนำมาเปรียบเทียบกับกันต้องมีความใกล้เคียงกันอย่างมากเป็นพื้นฐาน

3. หลักกฎหมายทั่วไป เป็นการอุดช่องว่างกฎหมายที่จะนำมาใช้ในลำดับสุดท้าย ในกรณีที่ไม่มีทั้งจารีตประเพณีและบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งนำมาปรับใช้ได้ หลักกฎหมายทั่วไปนั้นโดยแท้จริงแล้วไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นหลักความยุติธรรมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลทางกฎหมาย ไม่ใช่หลักกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นหลักที่เป็นการสากลและนานาประเทศนำไปใช้เป็นหลักหรือแนวทางของกฎหมาย อาจจะเป็นหลักการที่อยู่ในระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษรหรือไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรก็ได้ หรืออาจมาจากแนวคิดในทางนิติปรัชญาก็ได้ ฯลฯ แต่ต้องเป็นหลักที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

หลักกฎหมายทั่วไปอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับจารีตประเพณีหรือศีลธรรม แต่ในส่วน of หลักกฎหมายทั่วไปจะมีเหตุผลหรือหลักการทางกฎหมายมารองรับด้วย เช่น หลักทั่วไปที่ว่า “ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” หลักการดังกล่าวนี้ก็คือเป็นหลักทั่วไปของบทบัญญัติกฎหมายอันเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ หรือหลักทั่วไปที่ว่า “ความยินยอมไม่เป็นละเมิด” ก็ถือเป็นหลักทั่วไปของบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยเรื่องละเมิดเช่นเดียวกัน ฯลฯ

2.6 หลักความผูกพันระหว่างเจ้าของกับสัตว์เลี้ยง

แม้ว่าสัตว์เลี้ยงจะเป็นทรัพย์สินหนึ่งซึ่งในทางกฎหมายเหมือนทรัพย์สินทั่วๆ ไป แต่เมื่อสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เคลื่อนไหวได้ด้วยตนเอง และมีสัญชาตญาณในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ จึงทำให้สัตว์เลี้ยงกับเจ้าของสัตว์เลี้ยง มีความผูกพันกันมากกว่าทรัพย์สินอื่น ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ นั้นเจ้าของจะต้องมีความรักและเอาใจใส่ในสัตว์เลี้ยงของตนเหมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวก็ว่าได้ โดยสามารถที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยงได้ดังนี้

2.6.1 วิวัฒนาการความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์เลี้ยง

มนุษย์มีวิวัฒนาการในการเลี้ยงสัตว์มาโดยตลอดจากสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน มนุษย์รู้จักการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ การผสมพันธุ์สัตว์ การขยายพันธุ์สัตว์ การให้อาหารสัตว์และการดูแลสัตว์จนกระทั่งปัจจุบัน มนุษย์ทำการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงได้เป็นอย่างมาก ซึ่งความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์แบ่งออกได้ดังนี้

2.6.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโค กระบือ

จากการสันนิษฐานเชื่อว่า มนุษย์เริ่มรู้จักทำให้โคกระบือมีความเชื่อได้ในยุคนีโอลิติกหรือประมาณ 18,000 ปีล่วงมาแล้วมนุษย์สมัยโบราณใช้โคกระบือเพื่อเป็นแรงงาน ใช้เนื้อเป็นอาหาร และรีดนมบริโภคนอกจากนั้นโคกระบือยังใช้เป็นเครื่องชี้ถึงความมั่งคั่งร่ำรวยของมนุษย์ในยุคนั้นด้วย การบันทึกต่างๆ เกี่ยวกับโคกระบือเริ่มมีมาประมาณ 4,000 ปีล่วงมาแล้ว โดยเฉพาะเกี่ยวกับพันธุ์ต่างๆ ของโคกระบือ การคัดเลือกและการผสมข้ามพันธุ์ของโคกระบือ

เพื่อวัตถุประสงค์แตกต่างกันของผู้เลี้ยง ถือเป็นการเริ่มต้นของการบันทึกประวัติศาสตร์ทางการเกษตร ซึ่งเกิดขึ้นในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 14 มาแล้ว การคัดเลือกและการผสมพันธุ์โค กระบือในยุคดังกล่าวมีผลต่อการปรับปรุงและการพัฒนาพันธุ์สัตว์เป็นอย่างมากในสมัยต่อมา

2.6.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสุกร

การใช้สุกรเพื่อเป็นอาหารของมนุษย์เริ่มมีมาตั้งแต่ ยุคนีโอลิธิกเป็นต้นมา โดยชาวจีนเป็นมนุษย์กลุ่มแรกที่ทำให้สุกรเชื่อง มีการบันทึกไว้ว่าเกิดขึ้นมาเมื่อราว 5,500 ปีก่อนพุทธศักราช นอกจากนั้นการอ้างอิงในคัมภีร์ของศาสนาคริสต์เกี่ยวกับสุกรเริ่มปรากฏในราว 2,100 ปีก่อนพุทธศักราชและการเลี้ยงสุกรในประเทศอังกฤษเริ่มมีการกล่าวถึงในราว 1,400 ปีก่อนพุทธศักราช

2.6.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ปีก

ถึงแม้ว่าเนื้อสัตว์ปีกและไข่มีการนำมาใช้เป็นอาหารมาตั้งแต่โบราณ แต่การเลี้ยงสัตว์ปีกที่กลายเป็นกิจการค้าเริ่มจะมีมาไม่นานมานี้เอง ในอดีตการเลี้ยงสัตว์ปีกส่วนใหญ่กระทำกันมาในแต่ละครัวเรือนเท่านั้น ไก่เริ่มเลี้ยงโดยชาวจีนมาประมาณ 2,000 ปีก่อนพุทธศักราช นอกจากนั้น ไก่ยังรู้จักทั่วไปในอียิปต์โบราณด้วยเช่นกัน สัตว์ปีกเริ่มมีการนำมาเลี้ยงให้ปรับตัวเข้ากับมนุษย์ได้ในประเทศอินเดียราว 1,600 ปีก่อนพุทธศักราช ไก่ป่าสีแดง (Gallus Gallus) ในประเทศอินเดียเป็นบรรพบุรุษของไก่ที่เลี้ยงในปัจจุบัน และอาจจะมีสายพันธุ์อื่นๆ จากป่าที่นำมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ไก่ด้วย ห่านเริ่มเลี้ยงให้เชื่อหลังการเลี้ยงไก่เล็กน้อยในสมัยอียิปต์ประมาณ 4,000 ปีก่อนห่านได้รับการยกย่องให้เป็นนกศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา นอกจากนั้นได้มีการแพร่กระจายการเลี้ยงห่านไปทั่วทวีปยุโรปเมื่อประมาณ 2,000 ปีล่วงมาแล้ว

2.6.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์อื่นๆ

สัตว์อื่นๆ ที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ แพะและแกะ เพียงสองชนิดเท่านั้น แกะเป็นหนึ่งในสัตว์จำพวกแรกที่เลี้ยงให้เชื่อโดยมนุษย์ระหว่างต้นยุคนีโอลิธิก จะพบรูปแกะในรูปปั้นทางศิลปะของชาวอียิปต์โบราณยุคต้นๆ ราว 4,600 ปีก่อนพุทธศักราช นอกจากนั้นยังมีการกล่าวถึงแกะในข้อความของคัมภีร์ไบเบิล และมีการพบกระดูกแกะในถ้ำและบ่อน้ำของชาวยุโรปยุคต่างๆ เส้นใยจำพวกขนแกะมีการพบอยู่กับซากปรักหักพังในหมู่บ้านหนึ่งอยู่ในทะเลสาบ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งเมื่อคำนวณอายุแล้วจะมีอายุประมาณ 10,000 – 20,000 ปีล่วงมาแล้วชาวบาบิโลเนียน (Babylonians) ใช้ขนแกะเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเมื่อราว 4,600 ปีก่อนพุทธศักราช ผูกแกะนับว่ามีความสำคัญในประเทศสเปนและประเทศอังกฤษ ประเทศทั้งสองเป็นแหล่งสำคัญที่มีพื้นที่การเลี้ยงสัตว์จำพวกแกะจำนวนมาก เราไม่สามารถทราบบรรพบุรุษของแกะได้แน่นอนเหมือนสัตว์อื่นๆ เพราะแกะมีจำนวนมากมายกว่า 200 พันธุ์ทั่วโลก ทุกพันธุ์มีนิสัยง่าย เชื่อฟังผู้เลี้ยงและไม่ทำร้ายหรือเป็นอันตรายต่อมนุษย์ คุณสมบัตินี้เองที่เป็นผลทำให้มีการคัดเลือกพันธุ์เพื่อให้แกะ

อยู่รวมกันเป็นฝูงใหญ่ในเวลาต่อมา ส่วนแพะในยุคนีโอลิติกเริ่มเชื่องแล้ว เป็นสัตว์ชนิดแรกที่เลี้ยงให้เชื่องได้ พบได้ทั้งในทวีปเอเชียและทวีปอื่นๆ บรรพบุรุษของแพะปัจจุบันมาจากแพะป่าพวกมาร์คฮอร์ (Markhors) และทาร์ค (Taks) ⁵⁶

โดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ต่างๆ ล้วนมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตั้งแต่ยุคนีโอลิติกเป็นต้นมา มีการนำสัตว์ป่าพวกโค กระบือ สุกร แพะและแกะ มาเลี้ยงให้เชื่องและปรับตัวเข้ากับมนุษย์ได้ในเวลาต่อมา กลายเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์มาจนถึงปัจจุบันเช่นเดียวกับสุนัขที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาเป็นเวลานาน ต้นกำเนิดของสุนัขมาจากสุนัขป่า โดยมนุษย์แถบขั้วโลกเหนือนำมาเลี้ยงเมื่อ 12,000 ปีมาแล้ว เชื่อกันว่าสุนัขป่าตัวแรกเกิดขึ้นเมื่อ 100 ล้านปีที่แล้ว สมัยแรกเริ่มลักษณะหน้าตาไม่เหมือนสุนัขในปัจจุบัน ต้นกำเนิดของสุนัขอาจประกอบด้วยสุนัขป่าทั้งหมด สุนัขป่าโบราณและสุนัขจิ้งจอก ซึ่งปัจจุบันสามารถแบ่งสุนัขทั่วโลกออกเป็น 13 สกุล และ 37 ชนิด (Species) จำนวนสุนัขบางชนิด เช่น สุนัขจิ้งจอกสีแดง ซึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับการขยายตัวของเมืองได้ดี ก็จะพบเห็นในทั่วไป สุนัขเลี้ยงทุกชนิดมีพัฒนาการมาจากสุนัขป่าสีเทาและยังคงมีสัญชาตญาณของสุนัขป่าอยู่ เป็นต้นว่าการที่สุนัขเลี้ยงแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อเจ้าของ จัดว่าเป็นสัญชาตญาณทางสังคมอย่างหนึ่งของสุนัขป่า หรือสุนัขเฝ้ายามมีสัญชาตญาณหวงแหวนเขตแดน หรือสัญชาตญาณในการล่าสัตว์ของสุนัขล่าเนื้อ สุนัขที่ใช้ในการกีฬาต่อสู้และ สุนัขเทอเรียร์ สุนัขป่าสีเทามีสัญชาตญาณในการต้อนฝูงสัตว์โดยสามารถแยกเหยื่อออกจากฝูงได้ ซึ่งเป็นทักษะที่มีอยู่ในสุนัขต้อนฝูงแกะนั่นเอง

2.6.2 บทความเกี่ยวกับมนุษย์กับสัตว์เลี้ยง

2.6.2.1 บทความเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ด้วยการเลี้ยงสัตว์ ⁵⁷

ในปัจจุบันคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสัตว์เลี้ยงได้เข้ามามีส่วนสำคัญกับชีวิตของคนเรามากขึ้น เนื่องจากว่าสภาพสังคมของเรานั้นได้เปลี่ยนแปลงไป จากครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกหลายคนมาเป็นครอบครัวเดี่ยว จากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปจากเดิมจึงทำให้มีผลต่อสภาพจิตใจของคน เกิดความเหงา ความเครียดขึ้นมาได้ สิ่งหนึ่งที่จะเข้ามาทดแทนและดูแลจิตใจได้ดีที่สุดก็น่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สุนัข แมว ปลา มนุษย์รู้จักนำสุนัขมาเป็นสัตว์เลี้ยงในครอบครัวเมื่อประมาณ 12,000 ปีมาแล้ว ส่วนแมวได้เริ่มเข้ามามีชีวิตในบ้าน เมื่อ 5,000 ปีมานี้เอง นักจิตวิทยามักจะถามว่า เหตุใดคนเราจึงนิยมมีสัตว์เลี้ยงคำตอบหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับคือ

⁵⁶ สมชาย ศรีพล. (2549). หลักการเลี้ยงสัตว์. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2550, จาก

http://www.nsrui.ac.th/e-learning/animals/lesson1_1/php

⁵⁷ Kapook. (ม.ป.ป.). ทุกข์บำบัดได้ด้วยสัตว์เลี้ยง. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม

2556, จาก <http://pet.kapook.com/view12935.html>

ว่า การมีสัตว์เลี้ยงเป็นการต่อยอดความรู้สึกตามธรรมชาติของคนว่ามีความรักและหวังดีต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในรัชสมัยของพระนางวิกตอเรีย รัฐบาลอังกฤษ ได้เคยออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์เลี้ยงให้รอดพ้นจากการถูกเมียนตี ก่อนที่จะมีกฎหมายคุ้มครองเด็กเสียอีก

ทั้งนี้ สถิติการสำรวจในอเมริกาพบว่า คนอเมริกันเลี้ยงสุนัข 60 ล้านตัว แมว 55 ล้านตัว ประธานาธิบดี Bush เลี้ยงสุนัข Clinton เลี้ยงแมว และถึงแม้สัตว์เลี้ยงเหล่านี้จะสร้างความรำคาญและนำโทษมาให้เป็นครั้งคราว เช่น พยาธิ Psittacosis ซึ่งทำให้เกิดอาการไข้หวัดก็มักจะมาจากนก พยาธิตัวกลมมักจะมาจากอุจจาระแมว แต่คนที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงเหล่านี้ก็ต้องยอมทน เพราะเขาได้รับมิตรภาพอันอบอุ่นจากสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งตอบแทน

ปัจจุบันนี้มีงานวิจัยหลายชิ้น ที่กำลังแสดงให้เห็นว่า สัตว์เลี้ยงนอกจากให้ความเป็นเพื่อนแก่คนเลี้ยงแล้ว มันยังอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ อีก เช่น E. Friedmann แห่ง City University of New York พบว่า คนไข้โรคหัวใจที่มีสัตว์เลี้ยงมีโอกาสเสียชีวิตน้อยกว่าคนที่ไม่เลี้ยงอะไรเลยถึง 3% เขาพบว่า สัตว์เลี้ยงช่วยลดความดันโลหิตให้กับเจ้าของ

นักจิตวิทยาชาวอังกฤษผู้หนึ่งพบว่า คนที่เลี้ยงแมวหรือสุนัข มักจะไม่ใช่โรค ปวดหัว หรือปวดหลัง และคนที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงจะมีโคเลสเตอรอลในเลือดน้อยกว่าคนที่ไม่มี นั่นก็หมายความว่าหมา และแมวทำให้เจ้าของมีโอกาสเป็นโรคหัวใจน้อย เหตุที่เป็นเช่นนี้ นักจิตวิทยา J.Serpell อธิบายว่า คงเป็น เพราะคนที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงจะต้องพามันออกกำลังกาย เขาจึงต้องเดินออกกำลังกายไปด้วย สุขภาพร่างกายโดยทั่วไป ของเจ้าของจึงดี

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาเชื่อว่า สัตว์เลี้ยงมีบทบาทช่วยในการเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้กับผู้เลี้ยง เพราะถึงแม้มันจะพูดไม่ได้ มันก็ไม่เคยโกหก ไม่เคยวิพากษ์วิจารณ์เจ้าของ มันนั่งฟัง มันเข้าใจ มันไม่ถาม ไม่สงสัย มันซื่อสัตย์ มันจึงเป็น “เพื่อน” ที่จำเป็นมากสำหรับบางคน นักจิตวิทยาหลายคนกำลังใช้วิธีหาหมาหรือแมวให้กับคนไข้ที่ป่วยทางจิตใจ เพราะหมาหรือแมวเหล่านี้แสดงความเป็นเพื่อนกับคนได้มากกว่าสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น มันรู้จักเคล้าแข้ง เคล้าขา มันนั่งเฝ้าระวัง ขโมยและมันเชื่อฟังมากเสียจนทำให้คนเลี้ยงรู้สึก ว่า ตัวเองเป็นที่น่ายกย่อง เป็นที่ชื่นชมและเป็นที่ต้องการ ในแง่นี้สัตว์เลี้ยงจึงทำหน้าที่เติมความมั่นใจในตนเองให้กับผู้เลี้ยง ทำให้เขามีความรู้สึกที่ดี รู้สึกดีกับความภาคภูมิใจภายนอก

ในเมื่อสัตว์เลี้ยงดีถึงปานนี้แล้ว เหตุไฉนบ้านทุกบ้านจึงไม่มีสัตว์เลี้ยงด้วยเล่า สำหรับเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพบว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมักจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของชีวิตในวัยผู้ใหญ่ เด็กใดที่ได้รับการเลี้ยงดูมากับสัตว์เลี้ยง เวลาโตขึ้นเขาก็มักจะนิยมนำสัตว์เลี้ยง เด็กคนใดที่พ่อแม่ไม่เคยเลี้ยงอะไรเลย เวลาเติบโตขึ้นก็มักจะไม่มีเลี้ยงอะไรเลยเหมือนกัน นักจิตวิทยายังตั้งข้อสังเกตอีก

ว่า คนใดที่มีสัตว์เลี้ยงตามปกติแล้วก็มักจะมีจิตใจที่สงสารและเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อมต่อสัตว์และเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากกว่าคนที่ไม่มีสัตว์เลี้ยง

ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่สุดเพราะสำหรับผู้เขียนเองนั้น ไม่ได้รับการปลูกฝังให้เลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่เด็กๆ จึงไม่มีความผูกพันกับสัตว์เลี้ยงมากนัก ถามว่ารักมั้ย ชอบมั้ย ตอบได้ว่า ก็รักนะ ไม่ได้เกลียด แต่คงจะไม่มากพอเท่ากับคนที่ได้เลี้ยงมาตั้งแต่เด็กๆ พอามีลูกด้วยความที่เราไม่มีสัตว์เลี้ยงในครอบครัว ลูกก็จะเหมือนกับเราก็คือ จะไม่มีความผูกพันกับสัตว์เลี้ยงเอาซะเลย บางครั้งจะกลัวเสียงด้วยซ้ำ เมื่อเห็นสุนัขหรือแมว ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีใครเอาซะเลย ทำให้กลับมาคิดว่าทำไมนะ เราถึงไม่ปลูกฝังให้เค้าเป็นคนที่รักสัตว์แทนที่จะกลัวอย่างนี้ ทั้งๆ ที่สัตว์เลี้ยงมีประโยชน์ทั้งหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ ทำให้จิตใจอ่อนโยน มีเมตตา หรือในด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรงได้ออกกำลังกายในการพาเค้าวิ่งเล่น ประโยชน์มากมายขนาดนี้ ใครที่ยังห่างไกลจากสัตว์เลี้ยงก็ลองหาโอกาสได้ใกล้ชิดซะแล้วจะได้รู้ว่า ของเค้าดีจริง

2. บทความเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เป็นการฝึกฝนเด็ก⁵⁸

ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสุนัขเป็นความผูกพันที่มีประวัติมายาวนาน สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดและเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์ หรืออาจจะเรียกได้ว่าสุนัขคือหนึ่งในสมาชิกของครอบครัวเลยทีเดียว ความผูกพันระหว่างสุนัขกับมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ว่าเหตุใดมนุษย์จึงผูกพันใกล้ชิดกันกับสุนัขมากกว่าสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น

รศ.น.สพ.ดร.สุทธพร ศิริไวยทอง ศณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิบายว่า ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสุนัขได้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในระยะแรกมนุษย์ได้นำสุนัขป่ามาเลี้ยง ใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการล่าสัตว์ และช่วยในการปกป้องมนุษย์ เช่น ช่วยในการล่าสัตว์ เฝ้าทรัพย์สินสมบัติบางอย่าง หรือ เฝ้าฝูงสัตว์เลี้ยงที่มนุษย์เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร โดยมนุษย์ให้อาหารกับสุนัขเป็นสิ่งตอบแทน ต่อมามนุษย์ได้นำสัตว์ต่างๆ มาเลี้ยงเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมและวิถีชีวิตมีการแข่งขันกันมากขึ้น วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขจึงเปลี่ยนไป กลายมาเป็นเลี้ยงสุนัขเพื่อประโยชน์อื่นๆ เช่น เลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อนแก้เหงา เป็นต้น

การเลี้ยงสุนัขได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก เพราะไม่ว่าสถานที่แห่งนั้นจะมีบริเวณไม่มากนัก หรือเป็นสถานที่ ที่มีบริเวณกว้างขวาง ก็สามารถจะนำสุนัขมาเลี้ยงได้ ถ้าเจ้าของ

⁵⁸ มูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนในพระบรมราชินูปถัมภ์ (ม.น.ช.) . (2535). ความผูกพันระหว่าง สุนัขกับมนุษย์. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://knowledgesharing.thaiportal.net/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/tabid/93/articleType/ArticleView/articleId/41/-.aspx>

รู้ศักยภาพของตนเองว่าจะเลี้ยงสุนัขพันธุ์ใดและเลี้ยงเพื่ออะไร บางคนหรือคนส่วนใหญ่มีความผูกพันกับสุนัขที่เลี้ยงเป็นอย่างมากจนถือว่าสุนัขเป็นสมาชิกในครอบครัว โดยให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว บางครั้งเราอาจจะนึกไม่ถึงว่าความผูกพันระหว่างคนกับสุนัขนั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับเจ้าของสุนัขอย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น หากเด็กๆ ได้เลี้ยงและดูแลสุนัขด้วยตัวเอง สิ่งที่ได้จะได้ประโยชน์โดยไม่รู้ตัวคือ ความรับผิดชอบต่อหนึ่งชีวิตที่อยู่ในการดูแลของตน และการการปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ต่างๆ เนื่องจากในการเลี้ยงสุนัขต้องให้อาหารเป็นเวลา ต้องมีการพาสุนัขไปออกกำลังกายหรือพาออกไปขับถ่าย ดังนั้นเด็กๆ ก็จะได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตนในการเลี้ยงสุนัข ซึ่งในที่สุด เด็กๆ ก็จะซึมซับสิ่งต่างๆ เข้าไปโดยไม่รู้ตัว

3. บทความเกี่ยวกับการให้สัตว์เลี้ยงเป็นเหมือนสมาชิกในบ้าน⁵⁹

ในปัจจุบันสำหรับคนรักสุนัข น้องหมาไม่ได้เป็นเพียงแค่สัตว์เลี้ยงอีกต่อไป หลายๆ ครอบครัวให้ความรักความสำคัญกับน้องหมามากถึงขั้นยกระดับให้กลายมาเป็นหนึ่งในสมาชิกของครอบครัว และพร้อมที่จะหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับเขา

ในหลายๆ ครั้งเรามักจะพบว่าผู้เลี้ยงน้องหมา มักจะมีอาการวิตกกังวลเกี่ยวกับความรู้สึกของน้องหมาที่มากเกินไป เช่น เวลากินอาหารอะไรก็มักจะแบ่งให้น้องหมากินด้วยเสมอ เพราะกลัวว่าถ้าไม่ให้กินน้องหมาจะนอน หรือเวลาน้องหมาทำอะไรผิดก็มักจะไม่กล้าดุเพราะกลัวน้องมาจะน้อยใจและไม่รัก ... ด้วยความรักที่มีให้น้องหมามาก (จนเกินไป) บวกกับการใช้แนวคิดจิตวิทยาแบบของคนไปตัดสิน และคิดแทนความรู้สึกของน้องหมา ทำให้ในหลายๆ ครั้งเจ้าของอาจจะตีความหมายของพฤติกรรมและความรู้สึกของน้องหมาไปในทางที่ผิด การเข้าใจผิดคิดว่าน้องหมาคิด หรือรู้สึกเหมือนกับเรามักเกิดจากการคิดหรือตีความไปเองว่าน้องหมาเรามีนิสัยแบบนั้น แบบนี้ หรือคาดหวังไปต่างๆ นานาว่าถ้าเลี้ยงน้องหมาสักตัว เขาควรจะต้องเป็นน้องหมาที่มีพฤติกรรมแบบไหน พอเขาไม่เป็นอย่างที่คิดก็ผิดหวัง แล้วเมื่อแก้ปัญหาไม่ได้ก็ปล่อยปละเลย หรือแก้ปัญหาด้วยการยกน้องหมาให้คนอื่นเลี้ยง ซึ่งแน่นอนว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเช่นนี้ย่อมส่งผลเสียต่อพฤติกรรมและความรู้สึกของน้องหมาอย่างแน่นอน

ดังนั้นสิ่งที่เราควรจะทำก็คือ การสังเกต โดยการมองเขาเหมือนเป็นสัตว์ตัวหนึ่งที่เรารู้จักแล้วเข้ามาอยู่ในบ้าน จึงต้องคอยสอดส่องพฤติกรรมที่เขาเป็น ไม่ตีความไปตามความคิดมุมมอง หรือประสบการณ์ของคนและนอกจากการสังเกตแล้ว เรายังต้องพยายามศึกษาและทำความเข้าใจ

⁵⁹ Dogilike. ถึงเวลาทำความเข้าใจ “ความรู้สึกน้องหมา” อย่างถูกต้อง. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก

<http://www.dogilike.com/content/train/2025/>

เข้าใจถึงสาเหตุที่มาที่ไปของพฤติกรรมดังกล่าว รวมไปถึงเข้าใจความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ ของน้องหมาด้วย

โดยในบทความนี้พริกจะมาช่วยไขข้อสงสัยเรื่องที่เราเข้าใจผิดๆ และที่ยังไม่เข้าใจดีเกี่ยวกับน้องหมาให้เพื่อนๆ ได้รู้ ทั้งเรื่องการทำความเข้าใจของภาษากายและเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ในรูปแบบต่างๆ ของน้องหมา ซึ่งเรามักคิดไปเองว่าเขารู้สึกอย่างนี้ น่าจะเป็นอย่างนั้น แล้วทำไมถึงมีพฤติกรรมแบบนั้นได้ โอ๊ย ปวดหัวไม่เข้าใจจริงๆ ... มาดูกันค่ะว่ามีอะไรบ้าง ที่เราต้องปรับมุมมอง มองมุมใหม่ เพื่อเข้าใจความรู้สึกของน้องหมาสุดรัก

เข้าใจว่า ... การมองตาสำหรับน้องหมาไม่ใช่การเปิดหน้าต่างของหัวใจ

ตามปกติแล้วเวลาเราพบเจอใครก็จะรู้จัก หรือไม่รู้จัก ก็จะทักทายด้วยการมองตา ยิ้มให้เล็กน้อย แสดงถึงความจริงใจใช่ไหมคะ แล้วเวลาที่เราเจอน้องหมาไม่ว่าจะหน้าเก่า หน้าใหม่ น่ารัก หรือหน้าโหดก็จะใช้วิธีเดียวกัน ก็คือการจ้องลงไปในดวงตา มองเขาอย่างรักใคร ซึ่งเราก็มักจะคาดหวังว่าน้องหมาจะมีพฤติกรรมแสดงตอบกลับมาอย่างเป็นมิตร แต่ในความเป็นจริงแล้วบางครั้งน้องหมาอาจจะแสดงพฤติกรรมตอบกลับมาโดยการหลบสายตา หรืออาจจะเริ่มแยกเขี้ยว ชูใส่ ซึ่งเมื่อน้องหมามีพฤติกรรมแบบนี้เราก็จะรู้สึกว่ “เอ๊ะ! ทำไมน้องหมาไม่เป็นมิตรเลยนะ”

แน่นอนค่ะว่าน้องหมาจะต้องแสดงอาการไม่เป็นมิตรใ้ต่ออยู่แล้ว เพราะแท้จริงแล้วในความหมายทางภาษากายของน้องหมา การมองตา หรือการสบตานั่น หมายถึงการ “ท้าทาย” ไม่ใช่ “ทักทาย” อย่างที่เราเข้าใจค่ะ

ถ้าเพื่อนๆ ลองสังเกตให้ดี เวลาที่น้องหมาสองตัวเจอกันแล้วแสดงอาการจ้องตานิ่งมองหน้ากันไม่ขยับเขยื้อน เราจะเริ่มรู้สึกถึงความอึดครึ้ม และเต็มไปด้วยอารมณ์ความขัดแย้ง แล้วสักพักก็จะมีเสียงขู่ เสียงข่ม ท้าทายให้เกิดการต่อสู้ ถ้าตัวไหนหลบตาค่อนแสดงว่ากำลังพ่ายแพ้ การที่เราจ้องตาน้องหมา แล้วน้องหมาหลบตาเรา เป็นการบอกผ่านภาษากายให้รู้ว่า เขากำลังรู้สึกหวาดหวั่น หวาดกลัว รู้สึกไม่มั่นคงและยอมแพ้ แต่ในทางกลับกันถ้าน้องหมาเริ่มส่งเสียงขู่ในคอ แสดงว่าเขาพร้อมที่จะเปิดศึกกับเราแล้วละค่ะ

สำหรับน้องหมาที่เราเลี้ยงเอง การที่ผู้เลี้ยงจ้องตาน้องหมาจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยวัดความเป็นเจ้าฝูงในตัวผู้เลี้ยง โดยสังเกตง่ายๆ ก็คือ ถ้าหากผู้เลี้ยงจ้องตาแล้วน้องหมามีอาการหลบสายตาหรือก้มต่ำ แสดงว่าผู้เลี้ยงมีอำนาจอยู่เหนือกว่าน้องหมาและเขายอมรับในอำนาจความเป็นเจ้าฝูงของผู้เลี้ยง

ทั้งนี้ในการจ้องตาระหว่างผู้เลี้ยงกับน้องหมานั้น การที่น้องหมาไม่ทำร้ายเจ้าของนั้นเป็นเพราะว่าน้องหมาเองก็กำลังศึกษาภาษากายของผู้เลี้ยงด้วยการมองตานั่นไม่ใช่การท้าทาย แต่เป็นการสื่อสารความรู้สึกในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการใช้วิธีการสื่อสารด้วยการต้องตาน้องหมานั้น

ผู้เลี้ยงจะต้องรู้จักวิธีจ้องตาน้องหมาอย่างถูกต้องเพื่อไม่ทำให้น้องหมาอึดอัด การจ้องตาน้องหมาเพื่อเป็นการท้าทายนั้น ทำได้โดยการเบี่ยงหน้าไปด้านข้างเล็กน้อย หรือมองด้วยหางตา พยายามไม่มองเขาตรงๆ อย่างน้อยพวกเขาก็รู้สึกผ่อนคลาย ไม่เครียดหรือรู้สึกว่าคุณกดดันค่ะ

เข้าใจว่า.....การโน้มน้าวเข้าหา สำหรับน้องหมาคือการจู่โจม

หลายคนอาจไม่เข้าใจว่าการโน้มน้าวเข้าหาน้องหมาจะเป็นปัญหาได้อย่างไร เพราะเราค่อยๆ โน้มน้าวลงไปเพื่อแสดงความรักให้น้องหมา ไม่ว่าจะกอด หรือจับ แต่สำหรับน้องหมาแล้ว การโน้มน้าวเข้าหา โดยเฉพาะจากตำแหน่งที่สูงกว่า แคมช้องคาเขม็ง เป็นลักษณะที่ไม่น่าไว้วางใจอย่างยิ่ง เพราะความหมายทางภาษากายของน้องหมา การโน้มน้าวเข้าหา หรือการโผล่เข้าหา เป็นการสื่อสารว่าจะเข้าจู่โจม! เมื่อมีใครมาทำพฤติกรรมแบบนี้ใส่ พวกเขาจึงรู้สึกว่าถูกคุกคามและเมื่อน้องหมาารู้สึกว่าถูกจู่โจม เขาก็จะผงะถอยหนีหรือไม่ก็กระโจนเข้าใส่ก่อนทันหันที เพื่อเป็นการป้องกันตัว

ดังนั้นถ้าเพื่อนๆ คนไหนกำลังคิดจะกระชับมิตรกับน้องหมาแปลกหน้าต้องเป็นน้องหมาที่เรามั่นใจว่าเขาจะไม่ทำอันตรายกับเรา ควรนั่งลงให้ตัวเรา และสายตาอยู่ในระดับเดียวกับเขา แล้วจึงปล่อยน้องหมาเริ่มทำความรู้จักเราในแบบของเขา นั่นคือปล่อยให้เขาค่อยๆ เดินมาหาและดมกลิ่นทำความรู้จักคุ้นเคย ซึ่งวิธีนี้เป็นการแสดงถึงการเคารพในพื้นที่ส่วนตัวของเขา และเขาจะให้การเคารพต่อเราตอบแทนกลับมา ^^

เข้าใจว่า.....น้องหมาไม่ได้ใช้มือ (เหมือนเรา) เพื่อการท้าทาย

ไม่ว่าจะวัฒนธรรมไหนๆ คนเราจะใช้มือเป็นการท้าทาย และไม่ว่าจะหยิบ จะจับ เราก็มักจะใช้มือเป็นหลัก แม้กระทั่งเมื่อเราเจอน้องหมาที่น่ารัก น่าเอ็นดู ก็จะเอื้อมมือไปหาทันที จ้องมองตาน้องหมาด้วยความรัก พร้อมกับเสียงสูงปรี๊ด “อู๊ย น้องหมาน่ารักจังเลยยย!” และแล้วก็ถูกจับที่มือแบบไม่ทันตั้งตัว.....อ้าวเป็นงั้นไป!

ทั้งนี้จากสถิติคนที่ถูกหมากัดส่วนใหญ่มักถูกกัดที่มือมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้น ก็เพราะว่าโดยธรรมชาติของคนแล้วเราใช้มือในการแสดงความรักและท้าทายนั่นเอง แต่โดยธรรมชาติของน้องหมา พวกเขาไม่ได้ใช้มือหรือขาหน้าในการท้าทาย แต่ใช้จมูกและปากค่ะ ซึ่งการสื่อสารโดยใช้มือหรือ ขาหน้า สำหรับน้องหมาเป็นการชวนเล่น ต่อสู้ หรือใช้ยื่นขึ้นคร่อมเพื่อจะผสมพันธุ์เท่านั้นค่ะ

นอกจากเรื่องของ การสื่อสารแล้ว ตำแหน่งของมือมีส่วนที่ทำให้น้องหมาตกใจกลัว เนื่องจากเราตัวใหญ่กว่าเขา ยืนอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า พอโน้มน้าวลงมา เอื้อมมือเข้าหา ทั้งตัวและมือของเราจะใหญ่มาากๆ จึงทำให้เขาหวาดกลัว ไม่ไว้วางใจ และเขาจะปกป้องตัวเองทันทีละ ดังนั้นถ้าเพื่อนๆ อยากทำความรู้จักกับพวกเขาควรนั่งอยู่ในระดับเดียวกัน จะดีมากถ้านั่งข้างลำตัวน้องหมา ไม่ประจันหน้า ยื่นมือเข้าหาในตำแหน่งที่ต่ำกว่าสายตา หลีกเลี่ยงการจับที่บริเวณได้ออกใกล้กับท้อง

บริเวณท้อง ขาหลัง หรือหางคะ เพราะเป็นตำแหน่งที่เขารู้สึกอ่อนไหวง่าย ส่วนตำแหน่งที่เหมาะสมในการจับเพื่อทำการทักทายทำความรู้จักกับน้องหมาก็คือ ตำแหน่งหัวไหล่และหลังปลอดภัยที่สุดคะ

เข้าใจว่า....ความเหงาส่งผลต่อจิตใจน้องหมาอย่างรุนแรง

น้องหมาเป็นสัตว์สังคม มีความผูกพันเหนียวแน่นกับฝูงของตัวเอง ไม่ว่าฝูงในความหมายของเขาจะเป็นสุนัขด้วยกัน หรือจะเป็นคนหรือครอบครัวที่เขาอยู่อาศัยด้วยกันก็ตาม ถ้าเขายอมรับว่านี่คือฝูงหรือครอบครัวของเขา เขาก็จะผูกติด ผูกพัน ไปจนวันตาย ซึ่งความผูกพันที่หนาแน่นมากๆ นี้ทำให้เขาเศร้า เสียใจ หดหู่ง่าย เมื่อถูกทิ้งอยู่ตัวเดียวเป็นเวลานาน

หลายคนมีความจำเป็นที่จะต้องทิ้งน้องหมาให้อยู่บ้านทั้งวัน เพราะต้องออกไปทำงาน หรือทำธุระต่างๆ เมื่อกลับมาจะพบว่า บ้านอยู่ในสภาพเหมือนโจรปล้น โซฟาโดนกัด ฟูกขาด กระจุย มุ้งลวดขาดกระเจา.....พวกเขาจึงถูกโทษทุกวัน โดยไม่ได้รับความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าที่เขาทำแบบนั้นเพราะเขารู้สึกเหงา ซึ่งความเหงาของน้องหมา เป็นภาวะอารมณ์ที่รุนแรงมาก เพราะมันจะมาพร้อมกับวิตกกังวล กระวนกระวายใจ พวกเขาจะรู้สึกว่าคุณทิ้ง โดยไม่รู้ว่าคนทำผิดอะไร พลังงานในร่างกายแปรปรวนขาดสมดุล ก็เลยระบายความกังวล เรียกร้องความสนใจ โดยการกัดแทะข้าวของ และเพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่พอใจนะ ซึ่งอาการดังกล่าว เป็นลักษณะอาการเดียวกับเวลาที่เขาต้องถูกแยกจากแม่และจากฝูงนั่นเอง

อีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจมากๆ เกี่ยวกับอารมณ์ความเหงาของน้องหมาจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัย UCLA ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็คือ อารมณ์และร่างกายของพวกเขามีความเชื่อมโยงต่อกันมาก ที่จะแยกออกจากกัน อีกทั้งความผูกพันที่มีต่อฝูง ที่ฝังรากลึกอยู่ในสมองซึ่งควบคุมระบบประสาท จึงส่งผลให้เวลาที่พวกเขาถูกทิ้งให้อยู่ลำพังจะรู้สึกกระวนกระวายใจ เพราะพวกเขาไม่ได้แค่รู้สึกเหงาเท่านั้น แต่ความเหงาส่งผลต่อความเจ็บปวดภายในร่างกายอีกด้วย ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยพวกเขาได้ ก็คือการฝึกวินัย การพาไปออกกำลังกาย การฝึกให้พวกเขาเคยชินกับการอยู่คนเดียวคะ (อ่านเพิ่มเติมได้ในบทความ ฝึกไม่ให้น้องหมาตามเราคะ)

เข้าใจว่า....ความอิจฉาแบบหมาๆ แตกต่างจากคน

เวลาให้อาหารหรือขนมน้องหมาเพื่อนๆ คงเคยคิดหนักหรือกังวลบ้างว่าถ้าให้ตัวเล็ก ซินเล็ก ตัวใหญ่ขึ้นใหญ่ เขาจะเข้าใจถึงความยุติธรรมหรือเปล่า เวลาแบ่งขนมถ้าให้ไม่เท่ากันเขาจะอิจฉากันไหม น้องหมาจะรู้สึกอิจฉาเป็นหรือเปล่า?

เมื่อไม่นานมานี้มีงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเวียนนาใน ออสเตรีย ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับความอิจฉาของน้องหมาพบว่า น้องหมาจะไม่เกิดการอิจฉาหากได้อาหารที่แตกต่างจากอีกตัว เพราะเขาสนใจแค่สิ่งที่เขาได้รับ แต่ถ้าให้ตัวอื่นแต่ไม่ให้เขา เขาจะเริ่มลั่นเลและหยุดการให้มือเพื่อ

แลกกับรางวัล พวกเขาจะไม่มีอาการเรียกร้องความยุติธรรมหรือทวงสิทธิ์เหมือนอย่างคน แต่จะนั่งนิ่งหน้าห้องด้วยความรู้สึกเสียใจ

อย่างที่บอกตั้งแต่ต้นว่า น้องหมาอยู่รวมกันเป็นฝูง มีพฤติกรรมหมู่ ดังนั้นถ้าตัวอื่นได้ แล้วเขาไม่ได้รับ ก็จะเกิดความรู้สึกว่าตัวเองทำผิดอะไร รู้สึกแปลกแยกจากฝูง เมื่อไม่ได้จึงไม่ได้ตอบโต้ด้วยความโมโห หรือก้าวร้าว น้องหมาจะรู้สึกว่ “...ฉันถูกปฏิเสธ มันเจ็บปวดเหลือเกิน” ถ้าเพื่อนๆ คนไหนที่ชอบแกล้งน้องหมาให้ร้องนมก๊อ ทำท่าเหมือรจะให้ๆ แต่เอาไปให้ตัวอื่น เพื่อให้เขาโมโหเล่น ต้องคอยเตือนตัวเองไว้เนะคะว่า...เรากำลังทำร้ายความรู้สึกเขาอย่างแรง!

เข้าใจว่า.....การมีส่วนร่วมและร่วมแบ่งปันมีความสำคัญต่อน้องหมาสุดๆ

น้องหมาเป็นสัตว์ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นฝูง สื่อสารกันด้วยพลังงานเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ถ้าใครในฝูงเกิดความหวาดกลัวก็จะทำให้ตัวอื่นๆ ในฝูงรับรู้ความรู้สึกนั้นไปด้วย แม้กระทั่งการอยู่กับคน หากเรามีความสุข เขาก็จะสุขด้วย แต่ถ้าหากเรามีความทุกข์ เขาก็สามารถรับรู้และพร้อมจะอยู่เคียงข้าง ร่วมแบ่งปันความรู้สึกนั้นไปพร้อมกับเรา ซึ่งสิ่งที่เขาต้องการจากเราก็คือไม่ต่างกันค่ะ พวกเขาต้องการมีพื้นที่ที่ร่วมแชร์กับคนในครอบครัว อย่างเวลาเรานั่งดูโทรทัศน์กับคนในครอบครัว น้องหมาก็จะมาขอแทรกนั่งดูด้วย นั่นก็เพราะเขาอยากมีส่วนร่วมเพื่อแสดงว่าเป็นหนึ่งเดียวกับฝูง หรือคนในครอบครัวนั่นเอง แต่ถ้าทิ้งเขาเอาไว้โดดเดี่ยว ไม่ใส่ใจ เขาก็จะรู้สึกแปลกแยก ไม่มั่นใจในตัวเอง อารมณ์ไม่มั่นคง แล้วก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ในเวลาต่อมา

ดังนั้นการหาโอกาสให้พวกเขาทำกิจกรรมและออกกำลังกายร่วมกับครอบครัว ซึ่งจะทำให้พวกเขารู้สึกดีมีความสุข เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เลี้ยงมากๆ เพราะเขาจะรู้สึกมั่นคง ได้รับการยอมรับ มั่นใจในตัวเอง พลังงานสมดุล และอารมณ์ดีสุดๆ เลยละค่ะ

การเข้าใจโลกของน้องหมาซึ่งแตกต่างจากเรา เป็นสิ่งที่จำเป็นมากๆ สำหรับการสื่อสารกับน้องหมาเนะคะ ซึ่งเราไม่ควรจะมองข้าม เพราะหลายครั้งที่เรามักจะคิดและตัดสินใจพฤติกรรมความรู้สึกของน้องหมา จากมุมมองของคน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดและเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นมามากมาย การทำความเข้าใจน้องหมาด้วยมุมมองของน้องหมาเองจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากๆ เพื่อให้เราได้อยู่ร่วมกับเขาอย่างเกื้อหนุน เข้าใจ ใจกันและกัน และไม่ทำร้ายเขาโดยไม่รู้เท่าทัน เพราะฉะนั้นถ้าทำให้เขาผูกพันแล้วก็อย่าทำให้เขาเสียใจเนะคะ

4. บทความเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันเป็นแฟชัน⁶⁰

รศ.ดร.สพญ.สุณิรัตน์ เอี่ยมละมัย คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่า ปัจจุบันเราพบปัญหาการทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ทั้งสุนัข แมว และ สัตว์เลี้ยงอื่นๆ โดยปล่อยให้เร่ร่อนหรือนำไปทิ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งกำลังกลายเป็นปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะสัตว์เลี้ยงเหล่านี้จะไปก่อปัญหาการบกวน เป็นอันตรายและที่สำคัญยิ่งคือ ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ และเมื่อมีปัญหาการค้าสัตว์เลี้ยงอย่างผิดกฎหมายจำนวนมาก ส่งออกนำไปบริโภคยังก่อปัญหาการระคายเคืองตาม ซึ่งล้วนเป็นภาระทางสังคมที่ควรรับแก้ไข

“การจัดการปัญหาในต่างประเทศ คือ กำกับดูแลอย่างจริงจัง มีกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ มีการกำหนดทะเบียนสัตว์ การตรวจโรค การควบคุมการนำเข้าสัตว์ และข้อกำหนดอื่นๆ เพื่อให้ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ได้ไตร่ตรองถึงความพร้อมของตนเองในการดูแลสัตว์เลี้ยง สำหรับในประเทศไทยอาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้นัก แต่สิ่งที่เรากำลังพยายามและสร้างความตระหนักสู่ประชาชน คือ การรณรงค์ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงสัตว์ไปพร้อมๆ กับความรักความใส่ใจต่อสัตว์เลี้ยงอย่างจริงจัง โดยให้ประเมินตนเองถึงศักยภาพความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จะดูแลสัตว์ เนื่องจากสัตว์มีชีวิตต้องการการเอาใจใส่ ฝึกนิสัย ต้องการอาหารที่เพียงพอ มีการออกกำลังกาย และต้องการการดูแลด้านสุขภาพ ซึ่งสัตว์แต่ละชนิด หรือต่างสายพันธุ์ก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป จึงควรตระหนักให้มาก” รศ.ดร.สพญ.สุณิรัตน์กล่าว

คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ กล่าวต่ออีกว่า ในกรณีสุนัขเร่ร่อนที่มีอยู่จำนวนมาก จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างของสายพันธุ์มากขึ้น ทั้งนี้เกิดจากสุนัขเลี้ยงของประชาชนที่ปล่อยปะละเลย โดยนำมาเลี้ยงตอนเป็นลูกสุนัขที่ตัวเล็กน่ารัก แต่เมื่อสุนัขตัวโตขึ้นมาความน่ารักลดลง ตัวโตใช้พื้นที่ดูแลมากขึ้น ประกอบกับความใส่ใจของผู้เลี้ยงลดลงเพราะไม่ได้รักการเลี้ยงสัตว์จริงๆ ก็ปล่อยออกไปนอกบ้าน ซึ่งถูกผสมบางสายพันธุ์อ่อนแอติดเชื้อโรคง่าย หรือ ขนผิวหนังสกปรกติดเชื้อโรค มีการขยายพันธุ์ไป เรื่อย ก่อให้เกิดการแพร่กระจายโรคแล้วยังมีการถูกจับไปขายต่อเป็นปัญหาที่ไม่จบสิ้น

“นอกจากนี้ยังรวมถึงสัตว์แปลกที่เลี้ยงกันแบบแฟชัน แม้แต่สัตว์เทศกาลอย่างกระต่าย ที่ให้กัน เทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา โดยเชื่อเป็นโชคลาภนั้น ผู้ที่ได้รับอาจไม่พร้อมจะดูแล ซึ่งก็

⁶⁰ ผู้จัดการออนไลน์. (2555, 20 มกราคม). สัตวแพทย์ มข. ชี้ปัญหาสัตว์เลี้ยงเร่ร่อนเกิดจากความไม่ใส่ใจ และขาดความรู้ของประชาชน แนะนำมาตรการของรัฐควบคุม พร้อมปลูกจิตสำนึกรักสัตว์เลี้ยง ก่อนปัญหา ลุกลามสร้างภาระสังคม. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก

พบว่าที่สวนสัตว์ต่างๆ ต้องมารับภาระอุปการะสัตว์ทอดทิ้งหรือวัดที่ต้องหาอาหารมาดูแลจำนวนมาก จึงอยากให้มีการปลูกฝังสำนึกความรัก ความรับผิดชอบสัตว์เลี้ยงกันในครอบครัว”

5. บทความเกี่ยวกับสุนัขยอดกตัญญู ฮาจิ ของประเทศญี่ปุ่น⁶¹

ถ้าเดินผ่านแถว ชินุยะ ในประเทศญี่ปุ่นแล้วไม่รู้จักรูปหล่อสุนัขอันโด่งดัง ชื่อ ฮาจิโกะ หรือฮาจิ ก็ารู้สึกแปลกสักหน่อย เพราะกลายเป็นสัญลักษณ์ที่นี้หรือจุดนัดพบที่สำคัญซะแล้ว ยิ่งได้อ่านประวัติความเป็นมาแล้ว จะซาบซึ้งมาก มารู้จักเจ้าตัวนี้กันสักหน่อยดีกว่า

“สิ่งที่ยังคงอยู่เหลืออยู่ใน ปัจจุบันนี้คือ ความกตัญญูต่อเจ้าของ ซึ่งเป็นตัวแทนให้ระลึกถึงความซื่อสัตย์ โดยการเฝ้าการกลับมาของเจ้านายอยู่เสมอ” น่าจะเป็นคำพูดที่กล่าวถึงเจ้าฮาจิโกะ ได้ดี

ฮาจิโกะเป็นสุนัขสายพันธุ์อา คิตะ ซึ่งลืมหามาจากโลกเมื่อ 10 พฤศจิกายน 1923 ในจังหวัดอาคิตะ โดยเมื่ออายุได้เพียง 2 เดือนเจ้าฮาจิโกะถูกส่งตัวไปอยู่กรุงโตเกียวกับเจ้านายของมัน คือ เอซะบุโระ อุเอะโนะ (Hidesamuroh Ueno) ศาสตราจารย์ประจำคณะเกษตรศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยอิมพีเรียล (มหาวิทยาลัยโตเกียวในปัจจุบัน) ซึ่งศาสตราจารย์รู้สึกภาคภูมิใจกับเจ้าฮาจิโกะเป็นอย่างมาก เนื่องจากมันเป็นสุนัขอาคิตะสายพันธุ์แท้ซึ่งหาได้ยากในสมัยนั้น

ในวันที่นายต้องไปสอนหนังสือ ฮาจิโกะจะคอยส่งเจ้านายถึงประตูหน้าบ้าน โดย อุเอะโนะต้องไปขึ้นรถไฟที่สถานีชินุยะ จากนั้นเมื่อถึงเวลา 15.00 น. ซึ่งเป็นเวลาเลิกงานแล้ว เจ้าฮาจิโกะจะมากระดิกหางรอพบเจ้านายของมันที่สถานีรถไฟอยู่เสมอ แต่แล้ววันหนึ่งในวันที่ 21 เดือน พฤษภาคม 1925 ศาสตราจารย์ อุเอะโนะ เกิดอาการเส้นโลหิตในสมองแตก และเสียชีวิตขณะอยู่ที่มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ในวันนั้น ฮาจิโกะยังคงมารอเจ้านายของมันที่สถานีรถไฟ โดยไม่มีทางรู้ได้เลยว่า มันจะไม่ได้พบกับเจ้านายของมันอีกแล้วเนื่องจากเขาได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ

หลังจากที่ศาสตราจารย์ อุเอะโนะเสียชีวิต ภรรยาของเขาได้ย้ายบ้านไปและนำเจ้าฮาจิโกะไปให้กับญาติของศาสตราจารย์ที่อยู่ห่างออกไปจากสถานีรถไฟหลายกิโลเมตร แต่ว่าเจ้าสุนัขพันธุ์อาคิตะผู้ซื่อสัตย์กลับไม่ยอมอยู่กับเจ้านายใหม่ของมัน เพราะทันทีที่มันหนีหลุดออกมาได้ มันวิ่งตรงไปที่บ้านเก่าของมันแต่เมื่อไม่เจอใคร มันจึงกลับไปรอที่สถานีรถไฟเหมือนเมื่อครั้งที่เจ้านายของมันยังมีชีวิตอยู่ โดย คิคุซะบุโระ โคบายาชิ อดีตคนสวนของศาสตราจารย์ซึ่งอาศัยอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟเป็นคนคอยดูแลเจ้าฮาจิโกะแทน

⁶¹ Dek-d. (ม.ป.ป.). ฮาจิโกะ! สุนัขผู้ซื่อสัตย์ รอเจ้านายจนลมหายใจสุดท้าย. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม

2556, จาก <http://www.dek-d.com/board/view.php?id=1823710>

ทุกวันเมื่อถึงเวลา 15.00 น. เจ้าฮาจิโกะจะวิ่งไปรอเจ้านายของมันที่สถานีรถไฟไมเคียวาด ทุกครั้งที่รถไฟเข้า มันก็จะชูคอชะเง้อมองหานายของมัน ทำแบบนี้ตรงเวลา เหมือนเดิมเช่นทุกๆ วัน ปฏิบัติแบบนี้ตลอดระยะเวลา 10 ปี บางคนก็ให้อาหารบ้าง และสงสัยว่า อาจจะเป็นเพราะหิวอาหารจึงมาทุกวัน แต่เมื่อดูพฤติกรรมอย่างถ่องแท้แล้ว มันจะมาเฉพาะช่วงตอนเย็นเท่านั้น โดยเฉพาะการชะเง้อมองรถไฟขบวน เวลา 15.00 น. เมื่อเข้าจอด ซึ่งไม่ใช่มาเพื่อหาอาหารกิน ทำให้เรื่องราวความซื่อสัตย์ของมัน เริ่มเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อเรื่องราวของมันถูกตีพิมพ์ลงบนหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ของ ญี่ปุ่น ในปี 1932 ทำให้ผู้คนทั่วสารทิศเดินทางมาดูมาเล่นกับเจ้าฮาจิโกะ นอกจากนั้น ชาวญี่ปุ่นยังได้ยกให้เจ้าฮาจิโกะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กๆ อีกด้วย

ชื่อเสียงความภักดีของฮาจิโกะได้รู้ไปถึงพระราชินีญี่ปุ่น พระองค์จึงได้ทรงให้ช่างหล่อรูปทองแดง ฮาจิโกะ สร้างขึ้น ในเดือนเมษายน 1934 โดย อันโตะ เทรุ ศิลปินชื่อดัง เพื่อยกย่องและนำไปตั้งไว้ที่สถานีรถไฟชิบูยะ อย่างไรก็ตาม วันที่ 8 มีนาคม 1935 ฮาจิโกะก็ได้กลับไปพบกับเจ้านายของมันอีกครั้ง โดยมีคนพบว่าฮาจิโกะนอนตายยังจุดที่มันคอยมารอเจ้านายของมัน ที่ทำมาทุกวันมานานกว่า 10 ปี ซึ่งข่าวการตายของฮาจิโกะนั้นถือว่าเป็นข่าวใหญ่มาก จนถูกตีพิมพ์ลงบนหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่น สำหรับร่างของฮาจิโกะนั้นถูกนำไปเก็บรักษาเอาไว้ที่พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ในกรุงโตเกียว

แม้ว่าฮาจิโกะจะจากไปแล้วแต่เรื่องที่นำ สำนึกจากฮาจิโกะยังคงไม่จบ เนื่องจากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นจำเป็นต้องใช้เหล็กและโลหะเป็นอย่างมาก จนถึงกับต้องเอารูปหล่อของเจ้าฮาจิโกะมาหลอมเลยก็เคียว กระนั้นความซื่อสัตย์ของฮาจิโกะยังคงไม่เคยถูกลืมไปจากใจชาวญี่ปุ่น เพราะในเวลาต่อมาได้มีการจัดทำรูปหล่อของฮาจิโกะขึ้นมาอีกครั้งในเดือน สิงหาคม 1947 และศิลปินผู้รับหน้าที่นี้ก็คือ อันโตะ เทเคชิ ลูกชายของ อันโตะ เทรุ ผู้ที่ทำหน้าที่สร้างรูปหล่อฮาจิโกะเมื่อครั้งแรกนั่นเอง ซึ่งปัจจุบันจุดที่รูปหล่อฮาจิโกะตั้งอยู่นั้นได้กลายเป็นจุดนัดพบยอดนิยมของย่านชิบูยะ

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปว่าในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของนานาชาติแล้วว่า บุคคลย่อมมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและสิทธิดังกล่าวนี้ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากรัฐ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลย่อมปลอดจากการแทรกแซงของอำนาจรัฐ เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) คือ ประโยชน์สำหรับประชาชนส่วนรวมและเป็นผลดีแก่คนทั่วไป ซึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้นและรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยที่เป็นธรรมแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะหมายถึงที่ดินอันเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การรับรองและคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญจึงมักจะเป็นการคุ้มครองทรัพย์สิน

ทุกประเภท โดยไม่กล่าวเฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นทรัพย์สิน แต่สัตว์เลี้ยงแม้จะเป็นทรัพย์สินก็ตาม แต่เจ้าของกับสัตว์เลี้ยงนั้น มีความผูกพันกันมากกว่าสิทธิทางกฎหมายที่บัญญัติไว้ ความผูกพันดังกล่าว ทำให้เจ้าของนั้นต้องมีสิทธิและหน้าที่ในการรับผิดชอบสัตว์เลี้ยงของตนมากกว่าทรัพย์สินทั่วไป

จากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักการและทฤษฎีในการควบคุมจัดการเพื่อมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของพร้อมทั้งหลักความผูกพันระหว่างสัตว์เลี้ยงกับเจ้าของแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงยังสามารถหาสัตว์เลี้ยงมาเป็นเจ้าของได้อย่างอิสระ โดยไม่มีมาตรการควบคุมที่ชัดเจน การเลี้ยงสัตว์ยังเป็นการเลี้ยงตามแฟชั่นอยู่ ก็จะทำให้มีสัตว์เลี้ยงต้องตกเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของมากมายและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากยังไม่มีมาตรการมาควบคุมและจัดการปลูกจิตสำนึกให้กับเจ้าของสัตว์ที่จะไม่ละการครอบครองในสัตว์เลี้ยงของตนเพื่อผลภะให้กับสังคม ซึ่งจะได้ศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายในการหามาตรการมาควบคุมและจัดการปัญหาเจ้าของสัตว์เลี้ยงละการครอบครองทำให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของโดยจะศึกษาทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเพื่อหาหลักเกณฑ์ที่จะนำมาปรับใช้โดยจะอธิบายในบทต่อไป